

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Říjen 2006

Ročník XVI

Číslo 10

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Evropské programy jsou prioritou 1

Aktuality

Oblíbené publikace o udržitelné dopravě vyšly v aktualizovaném vydání 4

Novým ministrem životního prostředí je Petr Jan Kalaš 5

Sanace skláren v Lenoře 6

Osek nad Bečvou – zavezení lužního lesa průmyslovým sádrovcem 7

Nová vyhláška o způsobu stanovení koncentrace pachových látek 7

Evropská unie

Pokračování přípravy MŽP na výkon českého předsednictví v EU 9

Informujeme

Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí 10

Veřejné podpory v životním prostředí a jejich sledování 12

Lidé mohou opět žádat o dotace na podporu OZE 12

Výdaje místních rozpočtů na ochranu životního prostředí stoupají 14

Zelený týden 2006: ochrana biologické rozmanitosti a spotřeba v Evropské unii na pořadu dne 15

Největší fotovoltaická elektrárna je připojena do sítě 19

Je větrná energetika konkurenceschopná? 21

Za 15 let má elektřina z větru stát jen 70 haléřů za kilowatthodinu 22

O konečné podobě alokačního plánu proběhne veřejná diskuse 23

Změna klimatu bude zřejmě mírnější 23

Na změnu klimatu je třeba se adaptovat, ne proti ní bojovat 23

Klimatické změny ohrožují Latinskou Ameriku a Pacifik 24

Premiér Mirek Topolánek uvedl do funkce nového ministra životního prostředí Petra Jana Kalaše. K článku na str. 5.

Foto MŽP / Eva Veverková

Evropské programy jsou prioritou

Rozhovor Jany Plamínkové s Ing. Andrejem Mudrayem, MBA, ředitelem Státního fondu životního prostředí

Od našeho posledního rozhovoru pro Zpravodaj MŽP uplynuly tři roky. Co se za tu dobu u vás změnilo?

Změnila se řada věcí. Každý návštěvník jistě zaregistroval proměnu vzhledu budovy Fondu – provedli jsme generální opravu střešního a obvodového pláště včetně výměny oken. Připadalo mi naprosto nepříjemné podporovat stovky akcí v oblasti životního prostředí a přitom sídlit v takřka neizolovaném domě ze sedmdesátých let s velkou spotřebou energie. Tato oprava je i výrazem smyslu naší práce a našeho vztahu k životnímu prostředí. Proto jsme zároveň na střechu instalovali solární panely na přípravu teplé užitkové vody.

Přípravou vstupu a následným vstoupením do EU se Fond významně podílí i v oblasti administrace předvstupního fondu ISPA a následně Fondu soudržnosti a Operačního programu Infrastruktura. Znamená to vytvářet pracovní postupy, vytvářet nové softwarové aplikace, úzce spolupracovat s MŽP, Ministerstvem financí, MMR a podobně.

Jaká je v Operačním programu Infrastruktura struktura financování?

Pro municipality – tedy obce, pro které je program určen především, je standardem 75 % dotace, 10 % činí obvykle naše ko-

financování, zbytek činí spoluúčast žadatele.

A jaký je poměr nabídky a poptávky? Kolik procent žadatelů uspokojíte?

Výrazně převyšuje poptávka. Od roku 2004, kdy se otevřela možnost čerpat evropské peníze, jsme schopni uspokojit i velké akce, především na ochranu povrchových vod – tedy výstavbu kanalizací a čistíren. Poskytujeme finance i na přestavbu kotelen na ekologičtější paliva či nové kotelny na biomasu, na likvidaci starých skládek a mnoho dalších projektů. Jde o podobné akce, které jsme administrovali v národních programech. Velkou nadějí je pro ČR řádné plánovací období od roku 2007 do roku 2013. V současné době se významně spolupodílíme na přípravě Operačního programu Životní prostředí (OPŽP), který bude nástupcem Operačního programu Infrastruktura (OPI) a Fondu soudržnosti.

Operační program Životní prostředí zahrnuje i OP Infrastruktura?

Co se týká věcné náplně, tak v zásadě ano. Zdrojem finančních prostředků pro OPŽP je kombinace prostředků Fondu soudržnosti a strukturálních fondů – ERDF. Má osm priorit, včetně priority technické asistence.

Priority budou stejné jako dosud?

V podstatě ano. Zahrnují vodohospodářskou infrastrukturu obecně, to znamená jak čištění odpadních vod, tak zásobování pitnou vodou, zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí, obnovitelné zdroje energie. Dále hospodaření s odpady, omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik, zlepšování stavu přírody a krajiny, vzdělávání, poradenství a osvětu a technickou asistenci. Cílem priority Technické asistence je řádné zajištění implementace OPŽP, např. zajištění administrativní kapacity, technická podpora, atd...

Kdy bude program vyhlášen?

Program bude účinný po oficiálním schválení Evropskou komisí, což se předpokládá nejpozději na přelomu roku 2006/2007. Návrh programu je v současnosti připomínkován Evropskou komisí, poté projde vládou ČR a po finální úpravě v dotčených resortech bude poskytnut EK ke konečnému schválení.

Kolik bude v programu peněz?

Usnesením vlády ČR č. 494 ze dne 10. 5. 2006 je pro OPŽP z celkové částky podpory EU z cíle Konvergence (25 882,3 mil. EUR) alokováno 20% (5 176,5 mil. EUR, tedy 147 miliard korun). Je to více, než bylo původně předpokládáno. Máme za to, že to je velmi dobrý předpoklad pro realizaci řady potřebných projektů.

Vratme se k čistírnám odpadních vod. V rozhovoru před třemi lety jste vyjádřil poněkud skepsi,

zda lze stihnout do roku 2010 postavit čistírny odpadních vod a kanalizace u všech obcí nad 2000 obyvatel. Jaký to vidíte nyní?

Nepřísluší nám dělat takovou statistiku, ale je jasné, že v současném plánovacím období 2004–2006 jak projekty Fondu soudržnosti, tak OPI k naplnění tohoto cíle výrazně přispívají, a alokace na OPŽP dává předpoklad splnění tohoto cíle. Pro nás je čištění vod jednou z priorit. Je to vyjádřeno i tím, že do této oblasti Fond vkládá dlouhodobě nejvíce finančních prostředků. I v novém programu je do oblasti ochrany vod navrženo 40% alokovaných zdrojů. Na druhém místě je ochrana ovzduší, kam směřuje 16 % financí, takže akcent je více než patrný. Myslím, že stále ještě je šance naše závazky splnit, a nebo se k jejich splnění významně přiblížit. Nemělo by nicméně jít o zásadní problém, obecně však v poslední době sledujeme jisté zpoždování průběhu výstavby, a to u všech programů, včetně národních. Jako čerstvou informaci zde musím poznamenat, že touto problematikou se zabývá i Parlament ČR – dne 27. 9. se bude na toto téma konat v Senátu velký seminář.

Čím je zpoždování staveb způsobeno?

Zčásti to bylo způsobeno patrně dnes již neplatným zákonem č.40/2004 Sb. o zadávání veřejných zakázek, zákonnými lhůtami, které předepisuje, a neřídkým nedodržováním jeho ustanovení žadatelem, což vede někdy k opakování zadávacího řízení. Svoji roli jistě hrála i dlouhá zima, která zpozdila začátek stavebních prací, a opětovně lokální povodně, které způsobily, že řada starostů musela prioritně řešit škody napáchané povodněmi a odložila další stavby.

Říká se, že všechny obce nad 10 000 obyvatel mají už vybudovanou čistírnu odpadních vod. Praha ji má také, ale nejsou na ni napojeny desetitisíce obyvatel v okrajových městských částech, a je to každému jedno. Připadá mi absurdní, že nakonec bude mít každá dědina kanalizaci a jediná, kdo ji mít nebude, bude část obyvatel Prahy...

V rámci stávajícího období mohla Praha žádat o podporu z prostředků Fondu soudržnosti, nikoliv z prostředků OPI, které je zaměřeno na celé území ČR právě kromě Prahy. Praha má navíc samostatný program JPD 2 a JPD 3. Okrajové části, které nejsou součástí Prahy, tedy mohly žádat z OPI i z národních programů. V rámci Fondu soudržnosti Praha podala pouze dvě žádosti, a to jednu na přestavbu ÚČOV a druhou na odstranění lokálních topných zdrojů na Praze 5.

V operačním programu Životní prostředí budete mít mnohem víc peněz než dosud. Zvládnete administraci peněz se současným stavem zaměstnanců, nebo budete muset nabrat nové lidi?

Za mého čtyřletého působení má SFŽP stále stejný počet pracovníků, i když objem administrovaných peněz je několikrát vyšší. Snažíme se jít cestou intenzifikace, hojně využíváme různé softwarové aplikace, které mnoho věcí usnadňují. V součas-

nosti budujeme zcela nový komplexní systém pro administraci prostředků.

V červnu jste získali certifikát kvality podle normy ISO 9001:2000. Co to pro vás bude znamenat?

ISO řeší dvě věci najednou: než ho získáte, musíte splnit požadavky normy ISO. To znamená vyčistit procesy, nastavit vhodným způsobem toky informací. A nejen nastavit, ISO nutí organizaci také k neustálému průběžnému „samoopravujícímu se“ procesu. To znamená, že proces sám detekuje nové nesrovnalosti a hned tlačí organizaci k nápravě. Cílem je, aby nedocházelo k selhání, případně aby se selhání neopakovala. To je plus dovnitř, přímo pro činnost organizace. Kromě toho je ISO samozřejmě i signál navenek. Je to evropsky uznávaná certifikace a říká všem „ano, jsem pro vás dostatečně kvalitní partner“. V podnikatelské sféře už je tento certifikát celkem běžný, ale pro státní správu je to nová výzva a my jsme se tak zařadili vedle Czechinvestu a několika dalších státních institucí, které certifikát získaly již dříve. Norma ISO znamená ovšem i závazek pro organizaci certifikát udržet a obhájit.

A co to znamená konkrétně?

Tak například: přes to, že jsem několikrát nařídil prověrku a aktualizaci interních předpisů, bylo jich více než 100. Po zavedení normy ISO je předpisů čtrnáct. To myslím nejlépe vypovídá o tom, k čemu ISO vede. Ukázalo se, že řada předpisů byla duplicitní, zastaralá nebo řešila jen část problému. Část jsme transformovali, část zrušili či doplnili a dospěli jsme ke zmíněným 14 předpisům.

Jak vypadají v současné době příjmy Fondu?

Stále řešíme velký propad příjmů. Příjmy pozvolna klesají, pamatuji dobu, kdy jsme měli příjem 3 miliardy Kč, dnes už je to jen 2,5 miliardy. Stále není dobrá kázeň poplatníků a navíc došlo k určitým legislativním úpravám, které způsobily pokles příjmů. Například je zvláštní, že podle Českého statistického úřadu na jedné straně stoupá produkce nebezpečných odpadů, ale na druhé straně klesají naše příjmy z úplat za tyto odpady. Podle ČSÚ se loni u nás vyprodukovalo takřka 1,4 mil. tun nebezpečných odpadů, ale zpoplatněno pro Fond bylo jen 71 000 tun, tedy 5 %. Podle nálezu Nejvyššího kontrolního úřadu tak přišel Státní fond životního prostředí za tři roky o 750 milionů korun, tedy o 250 milionů korun ročně.

Národní programy budou pokračovat dál, nebo budou vaše vlastní příjmy sloužit hlavně na kofinancování evropských programů?

To záleží zejména na tom, jaké budou příjmy z poplatků. Prioritou bude samozřejmě zajištění Operačního programu Životní prostředí a jeho kofinancování. Národní programy by měly být doplněk pro to, co operační program Životní prostředí nedokáže zajistit nebo kde by získání prostředků z OPŽP bylo pro nějakou malou obec příliš složité a nákladné – potřebuje-li starosta 3,5 mil. Kč na revitalizaci rybníka, tak se mu nevyplatí dávat i několik set tisíc

korun specializované firmě za přípravu žádosti. Národní programy by tedy měly zůstat jako doplňkové pro menší akce tam, kde to bude potřeba. Mohou je využít třeba obce v chráněných oblastech. Těžiště ale bude v evropských penězích, protože v novém plánu je navržena dotace až 85 %, tedy o 10 % víc než v Operačním programu Infrastruktura. S naším cca pětiprocentním kofinancováním může žadatel získat až 90% dotace!

Fond podporuje environmentálně šetrné způsoby vytápění i ohřev vody. Nikde jsem ale ve vašich programech nenašla podporu nízkoenergetických či dokonce pasivních domů, které by byly environmentálně úplně nejšetrnější. Stavět domy tak, aby energii nespotřebovaly, je přece mnohem efektivnější než pak přemýšlet, čím neúsporný dům vytopím!

Ano, jako člověk se stavařskou praxí vás chápu. Pokládal bych to za velmi užitečné, ale je to spíš koncepční téma vhodné pro meziresortní diskusi. Bylo by třeba v odborné diskusi zvolit, zda podporovat výstavbu bytů v bytových domech nebo výstavbu, o jaké mluvíte vy, jak vhodně a stimulačně modifikovat daňovou soustavu apod. Podle mého názoru vhodnou alternativou k podporám instalací tepelných čerpadel či solárních systémů by mohla být i podpora zateplování rodinných domů. Pořízení tepelné izolace snižuje obecně množství spotřebované energie potřebné k vytápění, ať je vyrobena jakýmkoli způsobem – tím je šetřeno životní prostředí také. Navíc je to dostupné pro více obyvatel, neboť tepelné čerpadlo není pro svoji cenu investicí dostupnou pro každého a není možné jej použít vždy a všude. I lidé, kteří topí uhlím, by jistě rádi šetřili. Vhodně nastavená podpora, která by nemusela vzhledem k nákladům být nijak vysoká, by mohla být dobrým startovacím stimulem k realizaci.

Dobrý nápad. Bude se realizovat?

To je na další koncepční debatě s naším resortem. Nesmíme zapomenout i na zdroje potřebné pro takový typ dotace, protože se dá předpokládat, že zájem by byl obrovský. Rád bych, aby toto téma nezapadlo a proběhla o něm případně další diskuse.

Budova SFŽP v novém kabátě.

Foto J. Plamínková

Určitě. Ale stejně dobrá myšlenka je i podpořit výstavbu rodinných domů podle míry jejich energetické úspornosti tak, jak to mají zavedeno třeba v Horním Rakousku. Mají tam nízkouřčené „energetické“ půjčky, jejichž výše závisí na tom, jak moc je dům energeticky úsporný.

Toto je opět meziresortní záležitost. Bylo by jistě zajímavé provést podrobnější analýzu zkušeností našich sousedů a pokusit se v případné debatě nalézt cestu a zdroje, či jejich realokaci a hledat cestu k řešení.

Jak to vypadá s penězi na plynofikaci obcí? Po zdražení plynu se mnoho občanů odmítlo na plyn připojit a obcím hrozilo, že budou muset vrátit dotace...

Po dohodě s bývalým ministrem Ambrozkem byly dvakrát změkčeny požadavky na dosažení původně plánovaných ekologických efektů u podpořených projektů. Průběžně se tyto případy řeší. Neznám případ, že by obec kvůli tomu ekonomicky zkolabovala. Oproti původnímu stavu, kdy musela vrátit dotaci obec, kde se realizovalo méně než 50 % plánovaného ekologického efektu, je dnes stav jiný.

Obce vracejí jen poměrnou část a v případě, kdy by to ohrozilo ekonomickou stabilitu obce, sjednáváme i krátkodobé splátkové kalendáře. Na druhou stranu musíme veřejné prostředky chránit. Obce se smluvně zavázaly plnit určitý efekt ve prospěch životního prostředí, a nerealizovaly ho. Peníze jsou určeny na realizování stanoveného ekologického efektu a nemohou jen tak zmizet bez jeho plnění! Proto jich podle platné metodiky poměrnou část požadujeme zpět, abychom podpořili další nové projekty. Snažíme se dosáhnout širšího kompromisu a myslím, že se nám to podařilo.

Máte představu, o kolik se snížil zájem o plynofikaci?

Program na podporu plošných plynofikací je už druhý rok zrušen. Za poslední rok a tři čtvrtě jsme zaznamenali jen několik zájemců. Plynofikace ovšem masově proběhly a obcí, kde plyn není zaveden, už ani mnoho není. Lidé dnes na starosty netlačí a plyn nepožadují, proto už starostové o plynofikaci neusilují.

Pozorujete ekvivalentní nárůst výtopen na biomasu, nebo se lidé vrátili k uhlí?

Velká část republiky může topit plynem, ale stává se, že již vybudované přípojky jsou odhlašovány a lidé se bohužel vrací k levnějšímu uhlí, jehož spotřeba stoupá – zvláště v menších obcích. Kotelny na biomasu jsou vhodné tam, kde mají svoji surovinu a kde ji nemusí odnikud zdaleka svážet. Řadu jsme jich pomohli realizovat. Neexistuje ovšem univerzální řešení a vždy je třeba každý projekt posoudit individuálně, zhotovit energetický audit a navrhnout optimální řešení.

*Děkuji za rozhovor.
5. 9. 2006*

Oblíbené publikace o udržitelné dopravě vyšly v aktualizovaném vydání

Pro neočekávaný zájem odborné i laické veřejnosti vydalo Ministerstvo životního prostředí aktualizované vydání českých překladů publikací Evropské komise „Děti na cestách. Bezpečně po městě“ a „Cyklistika pro města“. Obě publikace, které vycházejí z původních materiálů Evropské komise¹, jsou v češtině již tradičně doplněny o řadu konkrétních příkladů z praxe českých měst.

V obou příručkách, určených především pracovníkům samosprávy, učitelům, aktivním rodičům i zástupcům občanských sdružení, najdou čtenáři novinky z České republiky i dalších zemí EU. Přibyly také nové příklady měst, která v České republice budují nové cyklostezky, rozšiřují obytné a pěší zóny, omezují vjezd automobilové dopravy do center měst a instalují nové bezpečnostní prvky na ochranu dětí, docházejících či dojíždějících na kole do škol.

Aktuální jsou také adresáře a odkazy na webové stránky organizací a občanských iniciativ včetně telefonů a e-mailových adres organizací.

Publikace lze zdarma získat v regionálních eurocentrech². MŽP nabízí obě publikace ke stažení ve formátu PDF na adrese <http://www.env.cz/edba>.

(z materiálů odboru vnějších vztahů MŽP)

1 Cycling: the way ahead for towns and cities?, Evropská komise 2000; Kids on the move, Evropská komise 2002.
2 Adresy eurocentra na <http://www.euroskop.cz/eurocentra>

Novým ministrem životního prostředí je Petr Jan Kalaš

Prezident České republiky Václav Klaus dne 4. září 2006 na návrh předsedy vlády Mirka Topolánka jmenoval do funkce nového ministra životního prostředí – Ing. Petra Jana Kalaše. Premiér Topolánek uvedl ministra Kalaše slavnostně do funkce v úterý 5. září odpoledne.

Funkci a resort předal svému nástupci osobně dosavadní ministr životního prostředí Libor Ambrozek. Ministru Kalašovi popřál hodně štěstí ve vedení resortu a přislíbil svoji spolupráci jako poslanec a pravděpodobný předseda sněmovního Výboru pro životní prostředí.

Ministr Kalaš spolu s Liborem Ambrozem a premiérem Topolánkem se poté setkali také se všemi náměstkyněmi ministra. Poté již nový ministr zahájil svůj pracovní program první schůzkou s vedením resortu.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)
Foto MŽP/Eva Veverková

Ministr Kalaš se narodil v roce 1940 v Praze. Vystudoval Fakultu ekonomiky energetiky Českého vysokého učení technického v Praze. Po okupaci Československa v roce 1968 emigroval do Švýcarska, kde pracoval jako konzultant v oblasti energetického a průmyslového plánování. V letech 1986–1994 pracoval pro švýcarské Ministerstvo zahraničního obchodu v oddělení švýcarské rozvojové spolupráce. Z iniciativy švýcarské vlády koordinoval donátorskou spolupráci pro ekologické projekty ve střední a východní Evropě v rámci programu Environment for Europe (Životní prostředí pro Evropu).

Od roku 1994 působil jako expert Světové banky na životní prostředí a udržitelný rozvoj. Vedl například program zaměřený na uplatňování Kjótského protokolu o omezování emisí skleníkových plynů v praxi a mezinárodní obchod s emisními povolenkami. Realizoval více než 200 projektů v 65 zemích Latinské Ameriky, střední a východní Evropy, Afriky a Asie. Od roku 2004 pak pracoval také pro Institut vzdělávání a výzkumu OSN (UNITAR) jako poradce pro problematiku klimatických změn.

S MŽP spolupracoval Petr Jan Kalaš v minulosti opakovaně. Podílel se na několika projektech spolupráce Světové banky s ČR – například na Národní studii energetických úspor, Národní studii využití obnovitelných zdrojů energie či na studii dopadů vstupu ČR do EU v oblasti životního prostředí.

Petr Jan Kalaš není členem žádné politické strany. Hovoří anglicky, německy a španělsky. Domluví se také francouzsky a rusky. Mezi jeho zájmy patří turistika a cestování, sport (tenis a lyžování) a divadlo. Je rozvedený, má dceru a syna.

Sanace skláren v Lenoře

Česká inspekce životního prostředí zahájila 24. srpna 2006 sanační práce v areálu bývalých skláren v Lenoře na Prachaticku, kde bylo volně uloženo několik set tun jedovatých látek. Na zahájení sanačních prací uvolnila ČIŽP půl milionu korun.

V areálu leží stovky tun nebezpečných chemikálií od poloviny 90. let, kdy ve sklárnách skončila výroba i provozování skládky vápenných kalů.

V roce 2003 přijala ČIŽP stížnost, kterou neprodleně v červnu 2003 prošetřili inspektoři oddělení ochrany vod a následně i oddělení odpadového hospodářství oblastního inspektorátu České Budějovice.

Při kontrole v červnu 2003 bylo zjištěno, že areál bývalé sklárny vlastní tři fyzické osoby neoprávněné k podnikání a jedna právnická osoba, a to rovným čtvrtinovým podílem. Zároveň tyto osoby areál dále pronajaly společnosti Le Nora CZ s.r.o. Z tohoto důvodu nebylo možné určit, kdo je majitel odpadů a kdo za nakládání s těmito odpady zodpovídá. Nepodnikající osoby nespádají pod účinnost zákona o odpadech.

Na základě další kontroly vydala inspekce rozhodnutí, kterým bylo společnosti Le Nora s.r.o. Trutnov uloženo zajištění skladování závadných látek dle vodohospodářských předpisů v termínu do 31. 8. 2003 a provést likvidaci závadných látek z uvedených skladů (olejové hospodářství, sklad

ropných látek a příruční sklad ropných látek) dle vodohospodářských předpisů.

ČIŽP dále v areálu zajistila odběr vzorků odpadů v červenci 2003 a jejich vyhodnocení prostřednictvím akreditované laboratoře. Tato laboratoř ve své závěrečné zprávě upozornila na stav možného ohrožení životního prostředí vzhledem k lokalizaci areálu v blízkosti vodního toku řeky Vltavy.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem majetkových poměrů a odpovědnosti za nakládání s odpady podala ČIŽP trestní oznámení na neznámého pachatele Policii ČR. V roce 2006 byla věc projednána Okresním soudem v Prachaticích, který obžalované zprostil viny. Státní zástupce podal stížnost a v současné době probíhá soudní jednání ve věci ohrožení životního prostředí s majiteli areálu skláren.

Pracovníci oblastního inspektorátu České Budějovice, ve snaze urychleně řešit zjištěný stav areálu

bývalé sklárny, svolávali několikrát písemně jednání se současnými majiteli areálu. Majitelé na písemné výzvy reagovali tak, že se omlouvali těsně před svolanými jednáními a na tato jednání se nedostavovali. Jejich přístup způsobil, že nebylo možno stav odpovědně a objektivně řešit.

ČIŽP uložila opatření k nápravě, avšak ta nebyla splněna. V průběhu roku 2005 byly provedeny další kontroly, při kterých bylo konstatováno, že stav se nadále výrazně zhoršuje.

Z důvodu nemožnosti vymození uložených opatření přistoupila ČIŽP k exekučnímu vymáhání rozhodnutí. Exekuce k vymožené nepeněžitě povinnosti byla nařízena Okresním soudem v Trutnově usnesením ze dne 3. 8. 2005, proti němuž se povinný odvolal. V současné době po projednání Krajským soudem v Hradci Králové nabylo toto usnesení právní moci a je realizován výkon exekuce soudním exekutorem.

(zpráva ČIŽP)

Osek nad Bečvou – zavezení lužního lesa průmyslovým sádrovcem

Odstraňování sádrovce v červnu 2006

Obec Osek nad Bečvou, jako tehdejší vlastník lužního lesa v odstaveném (slepém) ramenu řeky Bečvy, vytěžila v roce 1999 mýtní úmyslnou těžbou porost na ploše 2,71 ha, a to v rozporu s rozhodnutím Okresního úřadu (OkÚ) Přerov, který povolil těžbu nepřesahující plochu 1 ha. Následně obec Osek nad Bečvou začala v lednu 2000 zavážet plochu po provedené těžbě průmyslovým sádrovcem pocházejícím z Prechezy, a.s. Přerov. V zavážení obec pokračovala i po jednání s ČIŽP dne 15. 2. 2000, která navážení zastavila, a ukončila je v květnu 2000. Na ploše 1,50 ha byla navezena vrstva průmyslového sádrovce o průměrné výšce 1–1,5 m, místy i více. Stanoviště lužního lesa bylo navážkou zcela zničeno.

Za neoprávněné užití lesních pozemků k jiným účelům než pro plnění funkcí lesa uložila ČIŽP oblastní inspektorát (OI) Olomouc pokutu ve výši 800 000,-Kč. Při hodnocení poškození životního prostředí v lese se opřela nejen o vlastní úsudek, ale i o dvě odborná posouzení (Mendlova zemědělská a lesnická univerzita, fakulta lesnická, a Ústav pro hospodářskou úpravu lesů), která zhodnotila zásah jako negativní, zabraňující obnově původního ekosystému lužního lesa. Obec se proti rozhodnutí ČIŽP odvolala. Odvolací orgán (MŽP) pokutu snížil na 20 000,-Kč s tím, že po věcné a procesní stránce potvrdil hodnocení a postup oddělení ochrany lesa (OOL), ale zohlednil skutečnost, že obec Osek n. B. předem informovala OkÚ Přerov. Správní řízení o uložení pokuty za poru-

šení ustanovení zákona č.114/1992 Sb. bylo vedeno také oddělením ochrany přírody OI Olomouc. Uložená pokuta byla odvolacím orgánem snížena z 900 000,- Kč na 150 000,- Kč.

V roce 2001 bylo podáno trestní oznámení za porušení § 181 trestního zákona (ohrožení a poškození životního prostředí), výsledek prošetření však nebyl ČIŽP sdělen.

V roce 2002 vydalo OOL ČIŽP rozhodnutí o uložení opatření k nápravě obci Osek nad Bečvou. Uložila jí obci Osek odstranění navezeného sádrovce a komunálního odpadu. Opatření bylo ulo-

Ukázka výšky vrstvy sádrovce

Stav po odvezení sádrovce

ženo se souhlasem nového vlastníka pozemků. Byla zpracována a předložena další tři stanoviska odborných organizací (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Palackého univerzita Olomouc, přírodovědecká fakulta, a projektanta Ing. Šindlara). Stanoviska jednoznačně potvrdila nezbytnost odstranění průmyslového sádrovce pro možnost obnovy lužního stanoviště a lesa. Proti uloženému opatření se obec Osek nad Bečvou odvolala. V únoru 2003 bylo rozhodnutí odvolacím orgánem změněno, avšak pouze ve lhůtě pro odstranění sádrovce (do 31. 8. 2003) a doplněno o uvedení pozemků do vyhovujícího stavu pro zalesnění v původním rozsahu (do 31.11.2003).

V roce 2004 byla provedena kontrola plnění tohoto opatření. Opatření nebylo splněno a na zavezené

části se, i přes převrstvení slabou vrstvou zeminy, nacházela pouze převážně bylinná vegetace, jen na malé části bylo zmlazení topolu a olše. Proto ČIŽP za neplnění opatření uložila pokutu 40.000,- Kč, kterou MŽP po odvolání obce potvrdilo.

Následně ČIŽP přistoupila k výkonu rozhodnutí spočívající v odstranění navezeného sádrovce a komunálních odpadů. V průběhu výkonu rozhodnutí a v návaznosti na vymáhání povinnosti uložené obci Osek nad Bečvou usnesením Okresního soudu v Přerově se obec zavázala plnit opatření k odstranění zjištěných nedostatků a nápravě a sama přistoupila začátkem června 2006 k odstranění průmyslového sádrovce a dalšího odpadu z poškozeného území. V současné době je průmyslový sádrovec z celé plochy odstraněn a je dokončován navezení zeminy (zatím nepřevrstvená plocha cca 0,3 ha), na stav, který umožní obnovu lesa.

ČIŽP po dokončení převrstvení zeminou bude považovat jedinečné lužní stanoviště za zachráněné pro lužní les (v ČR je tento typ zastoupen omezeně) s jeho typickými dřevinami i keři. Průmyslový sádrovec měl pro růst rostlin nepříznivé důsledky. Při vysokém obsahu síry, vysokém pH, nedostatku organické hmoty, nízkém obsahu mikroelementů, zejména fosforu, trpěly rostliny nedostatkem živin. Také fyzikální vlastnosti průmyslového sádrovce byly pro nízkou propustnost, nedostupnost vázané vody a tvorbu puklin při sesychání velmi nevhodné pro růst rostlin. Kořeny rostlin na průmyslovém sádrovci se rozprostírají v povrchové vrstvě do hloubky 5, maximálně 10 cm. Širší dopady na území spočívaly v možnosti kontaminace řeky Bečvy i její nivy výluhy z průmyslového sádrovce a snížení retenční schopnosti území při povodňových stavech.

(zpráva ČIŽP)

Nová vyhláška o způsobu stanovení koncentrace pachových látek

Dne 1. 8. 2006 nabyla účinnosti vyhláška č. 362/2006 Sb., o způsobu stanovení koncentrace pachových látek, která mimo jiné řeší překročení přípustné míry obtěžování zápachem.

Vyhláška je prováděcím předpisem k zákonu č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, který již od roku 2002 stanovuje povinnost všem stacionárním zdrojům znečišťování ovzduší neobtěžovat při provozu zdroje zápachem nad přípustnou mírou. Nová vyhláška se orientuje především na to, aby se dalo lidem v konkrétních případech jednoduše pomoci. Pokud si nejméně 20 lidí, kteří v dané oblasti bydlí či pracují, stěžuje na zápach, orgán ochrany ovzduší provede u zařízení, která připadají jako zdroj obtěžování zápachem v úvahu, kontrolu, zda dodržují vše, co jim ukládá zákon – například zda přesně respektují schválené technologické postupy, dodržují příslušné povolení k provozu zdroje atd. Cílem je tedy zjistit nedostatky v provozu stacionárního zdroje, které nadměrné obtěžování zápachem způsobují. V případě, že v místě obtěžování žije či pracuje méně lidí

než dvacet, může být i počet stížností menší – záleží na zvážení orgánu ochrany ovzduší.

Nová vyhláška nahrazuje ustanovení dosavadní vyhlášky a upouští od dotazníkových metod, „čičachích skupin“ apod. Běžnými sousedskými spory se i nadále zabývá občanský zákoník, podle kterého vlastník věci nesmí nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy pachy.

Povinnost, která je stanovena zákonem o ochraně ovzduší a dále upravena v nové vyhlášce, se v žádném případě, jak uváděla některá média, netýká „souseda, který vaří guláš“, či „sousedky, která používá špatný parfém“. Stejně tak se nepočítá ani s působením žádných speciálních skupin „čičachů“.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Pokračování přípravy MŽP na výkon českého předsednictví v EU

V letošním únorovém Zpravodaji byla publikována první informace týkající se přípravy MŽP na předsednictví ČR v EU v roce 2009. Tento článek na ni navazuje s vyhodnocením aktivit souvisejících s přípravou předsednictví v první polovině letošního roku. Je zřejmé, že s tím, jak se bude rok 2009 blížit, budeme se s tématem předsednictví na stránkách Zpravodaje setkávat stále častěji.

Na úrovni vlády probíhají přípravy na předsednictví v několika rovinách či oblastech, jako je vzdělávání zaměstnanců, personální a finanční zabezpečení, institucionální model předsednictví apod. Nižší je uveden chronologicky seznam dokumentů, kterými se v letošním roce zabývala vláda a ze kterých vycházejí i související aktivity MŽP:

1. **Národní program vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech k zajištění předsednictví ČR v Radě EU** (usnesení vlády č. 40 ze dne 11. ledna 2006). Na MŽP bylo počátkem roku zahájeno jazykové vzdělávání vybraných zaměstnanců (anglický a francouzský jazyk). Národní program vzdělávání bude dále upřesňován, v současné době je dokončována Úřadem vlády jeho část týkající se institucionálního vzdělávání. Za odborné vzdělávání pak odpovídají jednotlivé resorty.
2. **Vyhodnocení dosavadních příprav státní správy na výkon funkce předsednictví v Radě EU** (usnesení vlády č. 125 ze dne 8. února 2006), ze kterého mj. vyplynuly úkoly do 14. dubna zpracovat za resort životního prostředí odhad personálních potřeb a do 14. května odhad finančních potřeb v souvislosti s předsednictvím.
3. **Alternativní návrhy institucionálního modelu předsednictví ČR v Radě EU** (usnesení vlády č. 305 ze dne 29. března 2006). Pro potřeby českého předsednictví v Radě EU se s ohledem na tradici administrativní správy, způsob institucionálního zajištění členství v EU a s přihlédnutím ke zkušenostem ostatních zemí (např. Rakouska) jeví jako nejvýhodnější model kombinující centralizovanou a decentralizovanou variantu, kdy centrální obsahový koordináční tým funguje v podobě meziresortního řídicího orgánu a Stálé zastoupení v Bruselu předsedá většině jednání pracovních orgánů Rady EU. Konkrétní rozhodnutí by mělo padnout na podzim 2006.
4. **Návrh personálního zajištění správních úřadů v souvislosti s přípravou a výkonem funkce předsednictví České republiky v Radě Evropské unie** (usnesení vlády č. 778 ze dne 24. května 2006). Na základě podkladů jednotlivých správních úřadů byl zpracován svodný materiál s předběžným celkovým odhadem personálních potřeb pro předsednictví.
5. **Způsob stabilizace a finanční motivace zaměstnanců ve státní správě v souvislosti s přípravou a výkonem funkce předsednictví České republiky v Radě EU** (usnesení vlády č. 642 ze dne 24. května 2006 a č. 677 ze dne 31. května 2006). Materiál shrnuje možnosti, které český právní řád v této oblasti poskytuje,

a obsahuje zhodnocení jejich dostatečnosti. Nebyly shledány důvody k řešení změnou platné právní úpravy. Zásadní otázkou bude zajištění potřebného (zvýšeného) objemu prostředků na platy a odměny.

6. V současné době se vláda zabývá otázkou finančních potřeb předsednictví v materiálu **Souhrnný návrh finančního zabezpečení příprav a výkonu funkce předsednictví České republiky v Radě Evropské unie na rok 2007 a rámcový výhled tohoto finančního zabezpečení na léta 2008 a 2009**. Celkové náklady na přípravu a výkon funkce předsednictví jsou odhadovány na 3,3 mld. Kč (z toho pro oblast životního prostředí je požadováno zhruba 90 mil. Kč).

Na úrovni MŽP byly průběžně plněny úkoly vyplývající z výše uvedených usnesení vlády, a to především spoluprací v rámci pracovní podskupiny pro koordinaci přípravy předsednictví, která se během prvního pololetí několikrát sešla. Dále byl dne 16. března 2006 schválen resortní materiál „**Postup přípravy MŽP na výkon českého předsednictví v EU**“, který rozpracovává další kroky MŽP v přípravě na předsednictví. Zástupci MŽP se rovněž zúčastnili setkání resortních koordinátorů předsednictví dne 16. května 2006 na Ministerstvu zahraničních věcí, kde jednotlivé resorty informovaly o svých přípravách na předsednictví.

Dále byla zahájena užší spolupráce s Francií a Švédskem, tedy zeměmi, které mají předsednictví v EU před ČR, resp. po ČR. Např. dne 11. dubna proběhlo v Paříži jednání se zástupci Francie a Švédska ke způsobu společné koordinace akcí, možnosti neformálního informování o vzájemných pozicích, výměně pracovníků či vzdělávání. Další společné jednání by se mělo uskutečnit letos na podzim v Praze. V dubnu kromě toho proběhlo jednání se zástupci Švédska, které bylo zaměřeno na zkušenosti Švédska z předchozího předsednictví a možnosti výměny expertů.

Z hlediska věcných priorit se na programu předsednictví 2008–2009 v oblasti životního prostředí předpokládá např. změna klimatu, udržitelný rozvoj, udržitelná výroba a spotřeba, biodiverzita, ekonomické nástroje, analýzy dopadu. Agenda je samozřejmě postupně upřesňována.

Přestože se rok 2009 může jevit jako poměrně vzdálená budoucnost, je příprava prvního předsednictví ČR v EU živou záležitostí a tato snaha, doufejme, přispěje k jeho úspěšné realizaci.

Ing. Gabriela Říhová,
odbor Evropské unie MŽP

Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí

Od konce dubna 2006 je účinná rozsahem nevelká, nicméně svým praktickým dopadem dosti významná novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Zákon č. 163/2006 Sb. změnil dosavadní praxi ohledně tzv. zjišťovacího řízení, které předchází procesu posuzování vlivů na životní prostředí (EIA).

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí) je z hlediska věcné působnosti založen na rozdělení záměrů (tj. staveb, činností a technologií vymezených v příloze č. 1) na dvě kategorie: záměry vždy posuzované v celém procesu (kategorie I přílohy č. 1) a záměry, u nichž teprve tzv. závěr zjišťovacího řízení stanoví, zda záměr či jeho změna bude posuzována či nikoli (kategorie II přílohy č. 1). U většiny záměrů spadajících do kategorie II jsou přitom v zákoně uvedeny tzv. prahové (limitní) hodnoty. Před novelou v zásadě platilo, že pokud konkrétní záměr nedosahoval prahové hodnoty uvedené v příslušném bodě této kategorie, nebyl předmětem zjišťovacího řízení (částečnou výjimku z tohoto pravidla představoval i před novelou bod 10.15 kategorie II přílohy č. 1).

Rozpor české právní úpravy s EIA směrnicí

V průběhu prací na novele zákona č. 100/2001 Sb., která měla zajistit transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/35/ES o účasti veřejnosti na vypracovávání některých plánů a programů týkajících se životního prostředí a o změně směrnic Rady 85/337/EHS a 96/61/ES, pokud jde o účast veřejnosti a přístup k právní ochraně (jedná se o směrnici, která přejímá požadavky tzv. Aarhuské úmluvy do komunitární legislativy), byla Česká republika ze strany Evropské komise (EK) prostřednictvím dopisu generální ředitelky DG Environment Catherine Day ze dne 7. října 2005 oficiálně upozorněna na nesprávnou transpozici směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů určitých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí (tzv. EIA směrnice), a to zejména v otázce aplikace prahových hodnot ve smyslu čl. 4 odst. 2 a 3 směrnice. V těchto ustanoveních směrnice umožňuje členským státům, aby pro záměry uvedené v příloze II směrnice rozhodly, zda budou předmětem posuzování, a to buď přezkoumáním případ od případu (*case-by-case examination*) nebo prostřednictvím prahových hodnot či kritérií (*thresholds or criteria*) nebo také kombinací obou těchto postupů. Na základě výslovného ustanovení se však vždy musí při tomto tzv. screeningu vzít v úvahu kritéria uvedená v příloze III. (v zákoně č. 100/2001 Sb. jsou transponována přílohou č. 2 obsahující tzv. zjišťovací kritéria).

České právní úpravě bylo s odvoláním na tato ustanovení EIA směrnice a na judikaturu Evropského soudního dvora (zejména rozsudek ve věci C-392/96 ve věci Komise v. Irsko) vytknuto, že

pro většinu záměrů obsažených v kategorii II přílohy č. 1 jsou stanoveny prahové hodnoty založené na velikosti záměru a záměry nacházející se pod takto nastavenými prahovými hodnotami jsou automaticky vyloučeny z působnosti zákona. Naopak EIA směrnice je založena na principu, že aplikace i jiných faktorů než pouhé velikosti záměru (např. kumulace vlivů záměru s vlivy jiných záměrů, citlivost území, které by mohlo být záměrem ovlivněno či existence vlivů přesahujících státní hranice) může vést v konkrétním případě k závěru, že i záměr nacházející se pod prahovými hodnotami uvedenými v kategorii II přílohy č. 1 zákona č. 100/2001 Sb. může mít významný vliv na životní prostředí na území, popřípadě i mimo území České republiky. V závěru dopisu byla Česká republika upozorněna na pozastavení čerpání finančních prostředků plynoucích na kofinancování projektů z Fondu soudržnosti a strukturálních fondů EU v případě přetrvávajícího nesouladu vnitrostátní právní úpravy s EIA směrnicí ve výše uvedeném smyslu.

MŽP bylo jako gestor zákona č. 100/2001 Sb. nuceno k rychlému řešení, a to i vzhledem k blízkému se konci předchozího volebního období Poslanecké sněmovny. Do připravované novely zákona č. 100/2005 Sb. byly proto začleněny i novelizační body, které na výše uvedené oficiální stanovisko EK reagovaly. Meziresortní připomínkové řízení k návrhu novely muselo být zkráceno a vláda navrhla Poslanecké sněmovně, aby s návrhem vyslovila souhlas již v prvním čtení. K tomu skutečně došlo a návrh byl po projednání v Senátu a podpisu prezidenta republiky zveřejněn ve Sbírce zákonů rozeslané dne 27. dubna 2006 – tímto datem také novela vstoupila v účinnost.

Nová úloha prahových hodnot v kategorii II

Nejzávažnější změnou oproti předchozí úpravě byla v reakci na výše uvedené stanovisko EK modifikace prahových hodnot uvedených v kategorii II přílohy č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb. jako kritéria pro určení, zda záměr bude předmětem zjišťovacího řízení či nikoli. Prahové hodnoty založené na velikosti (rozloze, kapacitě apod.) zrušeny nebyly, avšak dnes již nemohou samy o sobě sloužit jako kritérium pro to, zda zjišťovací řízení bude provedeno či nikoli – nyní jsou pouze jedním z kritérií pro určení, zda záměr či jeho změna má závažné vlivy na životní prostředí (viz nové znění § 7 odst. 2). Tato poměrně zásadní změna věcné působnosti zákona je obsažena v novém znění § 4 odst. 1 písm. b) a také písm. c), které se týká změn záměrů. I u nich novela zrušila dosavadní hranici

25% v případě zvýšení kapacity nebo rozsahu zá-
měru v souvislosti s realizací jeho změny. Změny
záměrů podle písmene c) jsou nyní předmětem zjiš-
ťovacího řízení v případech, kdy bude významně
zvýšena kapacita a rozsah záměru nebo pokud se
významně mění jeho technologie, řízení provozu
nebo způsob užívání. To, zda se jedná o „význam-
nou“ změnu v tomto smyslu, se bude posuzovat
vždy v konkrétním případě – v praxi např. na zá-
kladě podnětu k vyjádření Ministerstva životního
prostředí (MŽP) jako ústředního správního úřadu
v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí. Ta-
ková změna záměru, kterou závěr zjišťovacího ří-
zení klasifikuje jako změnu mající významný vliv
na životní prostředí, bude předmětem posuzování
v celém procesu, tj. až do vydání stanoviska.

V souvislosti s úpravou znění a kompetenční
změnou v bodě 10.15 kategorie II (před středníkem)
provádí po novele zjišťovací řízení v případech uve-
dených v § 4 odst. 1 písm. c) krajské úřady.

Další novinky v oblasti EIA po novele

Vzhledem k rozšíření působnosti zákona a před-
pokládanému zvýšení počtu zjišťovacích řízení bylo
cílem právní úpravy také alespoň částečně zjed-
nodušit tuto proceduru, která je podle zákona
č. 100/2001 Sb. relativně náročná po administrativní
i časové stránce. Ve zjišťovacím řízení proto v tomto
směru došlo k následujícím úpravám:

- zkrácení lhůty pro zveřejnění oznámení příslušným
úřadem (z 10 na 7 pracovních dnů) a pro samotné
provedení zjišťovacího řízení (z 35 dnů na 30 dnů),
- jednotná lhůta (20 dnů) pro vyjádření k oznámení,
a to i pro případy, kdy oznámení bylo předloženo
s náležitostmi dokumentace,
- v případě tzv. podlimitních záměrů a u změn zá-
měrů podle § 4 odst. 1 písm. c) je na zvážení
příslušného úřadu, zda potřebuje k vydání zá-
věru zjišťovacího řízení také vyjádření dotčených
správních úřadů (např. orgány hygieny apod.)
a dotčených územních samosprávných celků
k oznámení – zákon v těchto případech umož-
ňuje, aby příslušný úřad rozhodl bez takovýchto
konzultací, s přihlédnutím k případným vyjádře-
ním veřejnosti,
- závěr zjišťovacího řízení musí být podle novely
odůvodněný, avšak nemá již obsahovat tzv. sou-
hrnné vypořádání všech připomínek obsažených
ve vyjádřeních,
- alespoň elektronickou formou musí být vždy zve-
řejněny žádosti o vydání příslušných povolení
k realizaci záměru (územní rozhodnutí, stavební
povolení, rozhodnutí o stanovení dobývacího
prostoru apod.) – jedná se o přímou transpo-
zici požadavků směrnice 2003/35/ES do právní
úpravy posuzování vlivů na životní prostředí,
- úprava u několika bodů přílohy č. 1 – např. u zá-
měrů v oblasti nakládání s odpady jsou nyní
předmětem zákona pouze zařízení k odstraňo-
vání odpadů (kategorie I), resp. zařízení pro na-
kládání s odpady způsoby uvedenými v bodě
10.1 (kategorie II).

Jak dále v oblasti EIA

Zákon č. 163/2006 Sb. rozšířil působnost zákona,
což se projevuje ve zřejmém nárůstu činnosti ve-
řejné správy, v prvé řadě na straně krajských úřadů.
Příslušné úřady nyní ve zjišťovacím řízení posuzují
i tzv. podlimitní záměry, a to včetně případů, kdy po-
žadavky na ochranu životního prostředí mohou být
dostatečným způsobem prosazeny prostřednictvím
postupů podle složkových zákonů. Na druhé straně
je však pravdou, že předmětem zjišťovacího řízení
by ani po novele neměly být stavby, činnosti či tech-
nologie, které vzhledem ke své velikosti a umístění
evidentně nemohou mít závažný vliv na životní pro-
středí – příkladem mohou být tzv. domovní čistírný
odpadních vod. Na příslušných výkladech definic
uvedených v jednotlivých bodech kategorie II pří-
lohy č. 1 MŽP průběžně pracuje. Je také třeba dát
praxi čas, aby novému systému přivykla. Každopá-
dně poslední novela zákona č. 100/2001 Sb. je
nepochybným odrazem stále stoupajícího vlivu ko-
munitárního práva na obsah české právní úpravy,
a to nejen přímo formou transpozice směrnice, resp.
adaptace nařízení, ale rovněž co se týče dopadu ju-
dikatury Evropského soudního dvora.

Ostatně ani po poslední novele bohužel není
česká právní úprava s EIA směrnicí plně kompati-
bilní. Dne 4. července 2006 bylo České republice
(a současně dalším devíti členským zemím EU)
doručeno tzv. formální upozornění týkající se zahá-
jení řízení o porušení Smlouvy o založení Evrop-
ského společenství. V dopise EK namítá, že Česká
republika řádně neprovedla ustanovení čl. 10a
odst. 1, 2 a 3 a bod 10 písm. a) a b) přílohy II smě-
rnice o EIA a tím nesplnila své povinnosti vyplýva-
jící z uvedených ustanovení. Zejména jde o to, že
česká právní úprava není v souladu s požadavkem
článku 10a odst. 1, neboť možnost dosáhnout pře-
zkumu zákonnosti jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo
nečinnosti učiněných během těch stadií řízení, bě-
hem kterých je účast veřejnosti možná, má jen
úzký okruh účastníků řízení.

Tuto výtku lze považovat za oprávněnou, avšak
současně je pravdou, že míří na samou podstatu
vztahu procesu EIA a následných řízení podle české
právní úpravy, konkrétně podle zákona č. 100/2001
Sb. a dalších právních předpisů (stavebního zákona,
horního zákona apod.). Jinými slovy, nedostatečný
přístup k soudní ochraně veřejnosti ohledně pro-
cesu EIA je zřejmě nutno napravit koncepčně novou
právní úpravou, pro niž je forma pouhé novely nedo-
stačující. MŽP proto již zahájilo práce na přípravě no-
vého zákona o posuzování vlivů na životní prostředí,
který hodlá detailně diskutovat se všemi zaintereso-
vanými subjekty. Ostatně principy nové právní úpravy
byly již diskutovány v pracovní skupině, jejíž ustavení
bylo jedním z výsledků tzv. auditu ekologické legisla-
tivy a v níž mají zastoupení dotčené resorty, krajské
úřady, hospodářské svazy i nevládní organizace.

*Mgr. Libor Dvořák,
legislativní odbor MŽP*

Veřejné podpory v životním prostředí a jejich sledování

V České republice existuje celá řada resortních i mimoresortních programů k ochraně životního prostředí a stále více se rovněž uplatňují zahraniční dotační programy.

Nejvíce programů přirozeně spadá pod Ministerstvo životního prostředí, které rovněž řídí Státní fond životního prostředí. Některé environmentální programy spravují také Ministerstvo zemědělství nebo Ministerstvo pro místní rozvoj, ale nalézt je můžeme rovněž v resortu Ministerstva dopravy, Ministerstva průmyslu a obchodu a dalších. Kromě ministerstev vyhlášují programy k ochraně životního prostředí i některé další instituce, např. Státní ústav jaderné bezpečnosti nebo Českomoravská záruční a rozvojová banka. Podstatnou roli v podpoře ochrany životního prostředí hrají zahraniční zdroje, s jejichž pomocí mohou být naplňovány závazky plynoucí z členství ČR v Evropské unii. Každoročně v ČR může být k ochraně životního prostředí využita cca padesátka různých podpor, přičemž více než třicet procent z nich zabezpečuje MŽP.

Silnou pozici v rámci zdrojů financování zaujímá Státní fond životního prostředí ČR, jehož prostřednictvím je realizováno velké množství opatření ke zlepšení kvality životního prostředí. Celkové výdaje fondu činily v roce 2005 3,47 mld. Kč, z čehož 2,87 mld. Kč bylo vynaloženo na dotace, a dalších 0,4 mld. Kč na půjčky (zbývající prostředky byly použity na náklady Kanceláře Fondu atd.). Nejvíce prostředků bylo poskytnuto na akce v oblasti ochrany vod (1 988,5 mil. Kč) a v oblasti ochrany ovzduší (678,7 mil. Kč). Významná podpora byla poskytnuta rovněž do oblasti ochrany přírody (349,6 mil. Kč) a do oblasti nakládání s odpady (247,4 mil. Kč). Státní fond životního prostředí je, s ohledem na své příjmy (zejména poplatky za znečišťování životního prostředí a využívání přírodních zdrojů), stabilním mimorozpočtovým zdrojem. Významné jsou rovněž podpory ze státního rozpočtu, jejich výše však závisí na výši schválených výdajů v daném rozpočtovém roce. Podrobné údaje o financování životního prostředí v horizontu několika posledních let jsou každoročně prezentovány v Ročence životního prostředí, údaje předchozího roku vyhodnocuje Zpráva o stavu životního prostředí a souhrnu za posledních 15 let byla věnována samostatná kapitola v knize 15 let životního prostředí v ČR (CENIA, 2005).

Největší a v ČR prozatím stále nedostatečně využitý potenciál však nabízejí zahraniční zdroje podpory ochrany životního prostředí. V Evropské unii se nyní intenzivně pracuje na přípravě nového rozpočtového období (2007–2013), které bude provázet řada změn. Měnit se bude legislativa, ale rovněž i architektura Politiky hospodářské a sociální soudržnosti, a v té souvislosti také podmínky a pravidla pro získávání dotací z fondů EU. Česká republika, stejně jako ostatní členské státy, musí tato nová pravidla zohlednit v první řadě při přípravě rozvojových strategií a přirozeně rovněž při rozhodování o zaměření jednotlivých druhů programů podpory. Dle Ministerstva pro místní rozvoj bude mít ČR v období 2007–2013 z fondů EU k dispozici sto miliard Kč ročně (celkem by se mělo jednat cca o 777 mld. Kč v běžných cenách). Tato skutečnost je pro ČR jedinečnou příležitostí a zároveň velkou výzvou.

CENIA, česká informační agentura životního prostředí provádí každoročně šetření všech programů v oblasti ochrany životního prostředí a na jeho základě pak Ministerstvo životního prostředí vydává publikaci „Podpora ochrany životního prostředí“. V současné době vzniká v rámci CENIA rovněž databáze podpor v elektronické verzi, která by měla uživatelům poskytnout pravidelně aktualizovaný přehled podpor na ochranu životního prostředí a základní informace o nich. Databáze by měla uživatelům zjednodušit orientaci v systému podpor a usnadnit tak výběr vhodného dotačního titulu pro konkrétní opatření.

V tabulce na vedlejší straně je uveden přehled podpor, které jsou sledovány v rámci CENIA. Evidují se nejen podpory s přímým zaměřením na podporu ochrany ŽP, ale rovněž i takové, u nichž existuje alespoň částečná vazba na životní prostředí, nebo tuto vazbu obsahují některé jejich dílčí podprogramy.

*Ing. Lenka Vrtišková,
CENIA*

Lidé mohou opět žádat o dotace na podporu obnovitelných zdrojů energie

Státní fond životního prostředí obnovil 15. září 2006 příjem žádostí do takzvaných národních programů na podporu využívání obnovitelných zdrojů energie. Lidé, obce, školy či zdravotnická zařízení tak budou moci opět požádat například o finanční podporu při budování solárních systémů na ohřev vody a vytápění, kotlů na biomasu či tepelných čerpadel. Rozhodl o tom ministr životního prostředí Petr Jan Kalaš.

„Obnovitelné zdroje jsou mou prioritou. Šetří zemské klima, zvyšují bezpečnost zásobování energií, snižují závislost na dovozu paliv, využívají zemědělskou půdu, která leží ladem a v neposlední řadě vytvářejí

nová pracovní místa. To jsou důvody, proč se domnívám, že by stát měl jejich rozvoj nejrůznějšími nástroji podporovat,“ vysvětluje význam obnovitelných zdrojů energie ministr životního prostředí Petr Jan Kalaš.

„Program na podporu obnovitelných zdrojů by měl být otevřen dlouhodobě, aby měli žadatelé o podporu jistotu, že pokud splní všechna předepsaná pravidla, finanční prostředky dostanou. To jim umožní plánovat své záměry tak, aby pro životní prostředí znamenaly skutečný přínos,“ komentuje své kroky ministr životního prostředí.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Přehled veřejných podpor s vazbou na životní prostředí

Subjekt	Podpora	Doba trvání
MŽP	Státní fond životního prostředí České republiky	1)
	Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie	2006–2009
	Program revitalizace říčních systémů	neomezena
	Program péče o krajinu	každoročně
	Příspěvek zoologickým zahradám	každoročně
	Náprava ekologických škod po Sovětské armádě	do roku 2012
	Výzkum a vývoj v oblasti životního prostředí	každoročně
	Podpory nestátním neziskovým organizacím	každoročně
	Program péče o urbanizované prostředí	každoročně do 30. 9.
	Fond soudržnosti	neomezené ²⁾
	Program LIFE III	2007–2013
MZ	Operační program Infrastruktura	2004–2006
	Odstranění následků povodní na státním vodohospodářském majetku	2002–2006
	Dotace agrokomplexu 1.	každoročně
	Dotace agrokomplexu 2.	každoročně
	Dotace lesnímu hospodářství	každoročně
	Podpůrný a garanční lesnický fond, a.s.	kontinuálně
	Pozemkové úpravy	každoročně
	Vodohospodářské stavby	kontinuálně
	Obnova, odbahňování a rekonstrukce rybníků a vodních nádrží	do roku 2007
Podpora ze strukturálních fondů EU	2004–2006	
MD	Kombinovaná doprava	2006–2008 ³⁾ 2006–2012 ⁴⁾
	Obnova vozidel povrchové MHD a linkových autobusů	neomezena
	Podpora výstavby pražského metra	neomezena
	Státní program na podporu úspor energie	od roku 2005
MMR	Program obnovy venkova	každoročně
	Program podpory výstavby nájemních bytů a technické infrastruktury	neomezeně do 31.1.
	Program regenerace panelových sídlišť	2006
MPO	Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie	každoročně
	Operační program Průmysl a podnikání	2004–2006
	Útlum hornictví včetně sanace uranu	do roku 2045
MO	Náprava škod na životním prostředí způsobených dobýváním nerostů	každoročně
	Modernizace tepelných zdrojů resortu dopravy	do roku 2012
MF	Odstranění ekologických zátěží v opuštěných posádkách Armády ČR	do roku 2012
	Technická opatření v PHO	do roku 2007
SÚJB	Radiační monitorovací síť ČR (RMS)	neomezeně
	Radonový program ČR	do roku 2009
ČMZRB	Programy podpory malého a středního podnikání ČMZRB, a.s.	2004–2006
EU	Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU	2004–06/2007–13
	Strukturální fondy	
	Fond soudržnosti	
	Iniciativy společenství	2000–2006
	Zvláštní podpora rybolovu	2000–2006
Další zahraniční programy	Inovační akce	
	Programy Phare	
	Programy bilaterální spolupráce	neomezeně
	Programy mezinárodní spolupráce	

1) Specifikováno zvlášť pro jednotlivé programy

2) Za předpokladu splnění podmínky HDP na osobu do 90% průměru EU

3) U programu 1. Podpora veřejných překladišť, s tím, že žádosti musí být podány do konce roku 2006

4) U programů 2. Podpora zaváděcí fáze nových linek kombinované dopravy, 3. Výstavba nových, rozšíření a modernizace stávajících překladišť a 4. Inovační technologie v zaváděcí fázi nových linek kombinované dopravy s tím, že žádosti musí být podány do konce roku 2010.

Přehled použitých zkratk

ČMZRB Českomoravská záruční a rozvojová banka

EU Evropská unie

MD Ministerstvo dopravy

MF Ministerstvo financí

MMR Ministerstvo pro místní rozvoj

MO Ministerstvo obrany

MPO Ministerstvo průmyslu a obchodu

MZ Ministerstvo zemědělství

MŽP Ministerstvo životního prostředí

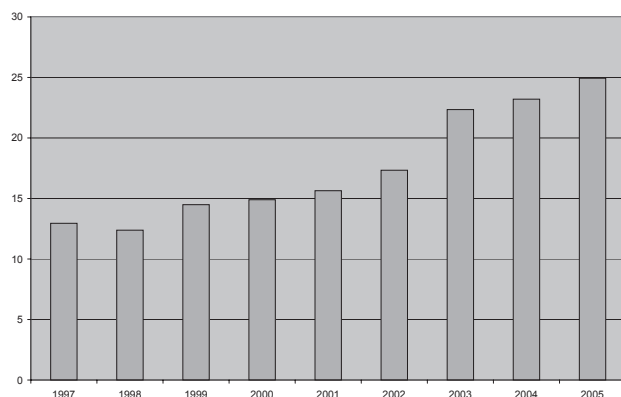
SÚJB Státní úřad jaderné bezpečnosti

Výdaje místních rozpočtů na ochranu životního prostředí stoupají

Z dlouhodobé časové řady výdajů veřejných rozpočtů je zřejmé, že výdaje na ochranu životního prostředí z místních rozpočtů¹ meziročně stále stoupají. Je to způsobeno jak zákony v oblasti ochrany životního prostředí, tak i závazky z členství v Evropské unii.

Výdaje veřejných rozpočtů jsou podle jednotné metodiky Ministerstva financí vykazovány od roku 1997. Přes určité výkyvy na počátku sledovaného období dosahují výdaje veřejných rozpočtů na ochranu životního prostředí výrazného meziročního růstu, zejména co se týká místních rozpočtů.

Výdaje místních rozpočtů na ochranu životního prostředí v mld. Kč

Zdroj: Ministerstvo financí

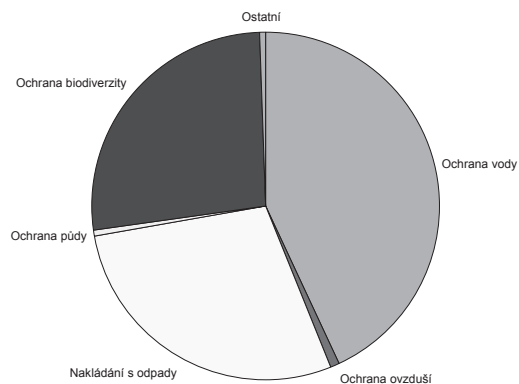
Hodnotíme-li strukturu výdajů místních rozpočtů na ochranu životního prostředí v posledních devíti letech, lze jednoznačně určit výdajové priority na úrovni obcí a měst. Výdaje jsou orientovány zejména na ochranu vody, nakládání s odpady a ochranu biodiverzity.

Výdaje na ochranu vody v roce 2005 dosáhly 10,7 mld. Kč a jsou vynakládány především na kapitálové a běžné výdaje související s čistírnami odpadních vod a kanalizacemi. Toto zaměření výdajů vyplývá z priorit Státní politiky životního prostředí ČR, resp. ze závazků vyplývajících v členství v Evropské unii². V nárůstu výdajů v posledních letech (zejména kapitálových) se mj. promítá výrazná podpora z finančních prostředků Evropské unie. V položce ochrana vody jsou i další činnosti, z nichž je nejvyšší péče o drobné vodní toky, která dosahuje cca 300 mil. Kč. ročně.

Druhou významnou oblastí výdajů místních rozpočtů je nakládání s odpady. Výdaje jsou motivovány jak zákonem o odpadech, tak taktéž závazky v rámci Evropské unie, týkající se zejména třídění

odpadů. Největší nárůst lze zaznamenat v položce sběr a svoz komunálních odpadů, a to z 1,3 mld. Kč v roce 1997 na 5,1 mld. Kč v roce 2005. Druhé nejvyšší výdaje v této oblasti jsou vynakládány na využívání a zneškodňování komunálních odpadů a dosáhly v roce 2005 výše 0,9 mld. Kč.

Struktura výdajů místních rozpočtů na ochranu životního prostředí v roce 2005

Zdroj: Ministerstvo financí.

Třetí významnou oblastí z hlediska výše výdajů je ochrana biodiverzity a krajiny. Výdaje zde dosáhly v loňském roce 6,6 mld. Kč a největší výdaje ve výši 4,4 mld. Kč byly zaznamenány u položky péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň. Z dalších položek je možno jmenovat protierozní ochranu (1,0 mld. Kč) a ochranu druhů a stanovišť (0,8 mld. Kč).

V oblasti ochrany ovzduší je tendence opačná než ve výše uvedených druzích výdajů. Došlo zde k výraznému poklesu (z 1,3 mld. Kč v roce 1997 na 0,2 mld. Kč v roce 2005) způsobenému především působením zákona na ochranu ovzduší. Výše výdajů na ochranu ovzduší sice neodpovídá současnému stavu znečištění ovzduší, ale je zřejmé, že i přičiněním obcí a měst došlo postupně k výraznému snížení emisí znečišťujících látek.

Na základě dosavadního vývoje a očekávaných investic do akcí k ochraně životního prostředí v obcích a městech lze očekávat, že ještě několik let porostou investice do čistíren odpadních vod a kanalizací a poté, po roce 2010, což je termín pro dosažení závazků v čištění městských odpadních vod, by mělo dojít k jejich výraznému poklesu. Naopak dlouhodobě budou nejvyšší výdaje směřovány do oblasti nakládání s odpady a ochrany biodiverzity.

Doc. Ing. M. Hájek, Ph.D.,
ředitel odboru veřejné podpory MŽP

1 Podle rozpočtové skladby se výdaji místních rozpočtů rozumí výdaje obcí, dobrovolných svazků obcí a krajských úřadů, přičemž podíl výdajů krajských úřadů činí cca 1,5 %.

2 Zejména se jedná o Směrnici Rady 91/271/EHS, o čištění městských odpadních vod.

Zelený týden 2006: ochrana biologické rozmanitosti a spotřeba v Evropské unii na pořadu dne

Od r. 1999 organizuje Evropská komise (EK) každoročně v Bruselu Zelený týden. Cílem akce je upozornit evropskou veřejnost a cílové skupiny obyvatelstva, především politiky, řídicí pracovníky a mládež, na konkrétní problémy související s péčí o životní prostředí.

Biodiverzita je život

Zatímco námětem Zeleného týdne se v loňském roce stala navýsost aktuální otázka probíhající a předpokládané změny podnebí, letos se nesl pod výmluvným heslem Biodiverzita je život, s podtitulem *Měníme své chování*. Uskutečnil se ve dnech 30. května – 2. června 2006 a do ústředí EK v bruselské Evropské čtvrti zavítalo celkem 3500 zájemců. Kromě paralelně organizovaných přednášek a diskusních fór ve čtyřech sekcích (*Biodiverzita jako globální záležitost*, *Pečujeme o přírodní zdroje*, *Prostor pro přírodu a Biodiverzita a společnost*) mohli účastníci navštívit stánky 80 mezinárodních mezivládních organizací, nevládních organizací a občanských sdružení, působících v mezinárodním měřítku nebo v jednotlivých členských státech Evropské unie (EU), vědeckovýzkumných institucí, univerzit a soukromých firem, shlédnout nejrůznější tematické výstavy nebo se na vlastní oči přesvědčit, že i belgická metropole a sídlo institucí Evropských společenství (ES) může mít na svém území lokalitu, zařazenou do dobře známé soustavy chráněných území Natura 2000.

Jak zastavit ztrátu biodiverzity

Člen Evropské komise zodpovědný za životní prostředí Stavros Dimas ve svém úvodním vystoupení potvrdil, že pro EK a pro něj osobně má péče o životní prostředí dvě priority: kromě změny klimatu také ochranu biologické rozmanitosti. Ostatně, 22. května 2006, symbolicky u příležitosti Mezinárodního dne biologické rozmanitosti, vydala EK dlouho připravované sdělení *Zastavení ztráty biologické rozmanitosti do roku 2010 a v dalších letech. Zachování ekosystémových služeb v zájmu dobrých životních podmínek pro lidstvo*. Dokument objasňuje, proč je biologická rozmanitost důležitá pro lidstvo a k jakým změnám v jejích nejrůznějších složkách dochází. Současně podává stručný přehled přístupu EU k ochraně a péči o biologickou rozmanitost a udržitelnému využívání jejích složek. Co je ovšem důležitější, podrobně odpovídá na problémy, stanovené ve *Výzvě z Malahide*. Ta vytyčila 18 prioritních cílů, rozpracovaných do 97 úkolů, které musejí být uskutečněny, pokud skutečně chceme dostát závazku, přijatému v červnu 2001 ve švédském Góteborgu vrcholnými představiteli členských států EU a EK – do r. 2010 zastavit v EU úbytek biologické rozmanitosti. Součástí sdělení se stal velmi podrobný *Akční plán EU do r. 2010 a po něm*. Evropská unie tak má k dispozici střednědobou strategii pro péči o biodiverzitu. Ovšem i pro ni bezvýhradně platí okřídlené

tvrzení, že pokud se nenajde dostatečná politická podpora a z ní vyplývající nezbytné kapacity, zůstanou dobré nápady jen na papíře. Zájemce o podrobnější informace o sdělení Evropské komise je najde na adrese http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/current_biodiversity_policy/biodiversity_com_2006/index_en.htm.

Špatný překlad exprezidenta Havla

Se značným ohlasem se setkala vystoupení bývalého československého a českého prezidenta Václava Havla. Kritizoval v něm často nezodpovědný přístup lidské civilizace k přírodě. Připomněl, že přes netušený pokrok v technice bychom měli mít k okolnímu světu včetně biodiverzity více pokory. Upozornil, že resorty se soustřeďují na hospodářský růst a starost o přírodu ponechávají výlučně na bedrech ministerstva životního prostředí. Exprezident to s nadsázkou přirovnal k tomu, jako bychom měli ministerstvo slušnosti a všem ostatním je dovoleno dělat cokoli. Přitom slušní bychom měli být všichni, všichni by měli pokorně ctít životní prostředí: zvláštní ministerstvo pak nebude potřeba. Bohužel zavádějící překlad jeho názor pozměnil do překvapivé podoby, že si Havel představuje ministerstvo slušnosti, nadřazené všem ostatním ministerstvům, které by se snažilo začlenit pokoru k prostředí do všech odvětví, a že navrhuje existující ministerstva životního prostředí zrušit. Nepřekvapí nás, že se tohoto nezamýšleného posunu okamžitě chytili někteří účastníci a požadovali, aby taková instituce vznikla právě v rámci Evropské komise.

Jednání během zeleného týdne

Pomůže liberalizace životnímu prostředí?

Světová obchodní organizace (*World Trade Organisation, WTO*) pověřila vystoupením na Zeleném týdnu svého nejvyššího představitele a současně bývalého evropského komisaře Pascala Lamyho. I když nemohl být osobně přítomen a hovořil ze Ženevy, zdůraznil, že probíhající jednání o liberalizaci světového obchodu mohou na jedné straně životnímu prostředí pomoci tím, že podpoří obchodování s technologiemi pro péči o životní prostředí. Na druhou stranu mohou nemalou měrou podpořit obchod se zemědělskými a průmyslovými výrobky, které poškozují životní prostředí, jako jsou kupř. některé chemické látky, nebo jejichž produkce je necitlivá k životnímu prostředí (výrobky dřevozpracujícího a rybářského průmyslu). Lamy se ve svém příspěvku zcela vyhnul dvěma politicky ožehavým otázkám – přístupu ke genetickým zdrojům a rozdělování přínosů vyplývajících z jejich využívání (ABS) a geneticky modifikovaným organismům (GMO). Připomeňme, že WTO působí mimo Organizaci spojených národů a zůstává pod silným vlivem zejména USA.

Jednání o liberalizaci světového obchodu, zahájené v katarské metropoli Dauhá v listopadu 2001, mají oficiálně značně ambiciózní cíl. Není jím nic menšího než vymanit z trvalé chudoby stovky milionů lidí, žijících ponejvíce v rozvojových zemích, a to tak, že do nich začnou po otevření trhu proudit miliony dolarů. Až dosud jednání příliš nepostoupila, protože tři hlavní vyjednavači – EU, USA a blok rozvojových zemí včetně Číny – nejsou ochotni ustoupit ze svých pozic. Spor se točí i kolem dotací zemědělcům. Rozvojové země tvrdí, že cenám plodin, vyváženým z EU a USA do rozvojových zemí, nemohou jejich zemědělci konkurovat. Zatímco Spojené státy jsou ochotny snížit zemědělské subvence o 60% a dnes po dvou reformách dotují spíše velké agropodniky než jednotlivé farmáře, nabízí EU, která z rozpočtu ES a jednotlivých členských států podporuje v rámci Společné zemědělské politiky (*Common Agriculture Policy, CAP*) rolníky ještě více, omezit platby do zemědělství o 70%. Pokud jde o cla na zemědělské výrobky, požadují rozvojové země, aby je hospodářsky vyspělé státy snížily v průměru o 54%. EU nechce na tento požadavek přistoupit, už proto, že státy Jihu nehdolají vlastní cla omezit o více než třetinu. Rozvojové země si nechávají pootevřená dvířka také tím, že

až pro pětinu svých zemědělských komodit požadují výjimku z dohadovaných pravidel. Na rozdíl od předcházejících vyjednávání v rámci WTO zahrnují diplomatické debaty, zahájené v Dauhá, i otázky životního prostředí. Že nejde o zanedbatelnou záležitost, dokládá nejlépe skutečnost, že v případě úspěchu jednání by podle odhadu uznávaných ekonomů dostalo každoročně celosvětové hospodářství injekci 100 miliard eur (2,2 bilionů Kč).

Koncept ekologické stopy

Podtitul letošního Zeleného týdne nebyl zvolen náhodou. Obyvatelé EU každodenní spotřebou nezanedbatelně ovlivňují biodiverzitu i za jejími hranicemi. Jednou z metod, jak vyjádřit obnovitelnou kapacitu určitého systému, zůstává *ekologická stopa*. Ekologickou stopou určitého člověka nebo lidské populace kupř. v obci, oblasti nebo státu chápeme celkovou rozlohu biologicky produktivní souše a vodní plochy, využívanou výhradně k zajištění zdrojů a asimilaci odpadů vytvářených jednotlivcem nebo danou lidskou populací, a to při použití běžných technologií. Uvedený indikátor vlastně jedinou hodnotou vypovídá o udržitelnosti či neudržitelnosti rozvoje hodnoceného jedince, obce, státu nebo hospodářského odvětví. Jeden z autorů této myšlenky, Mathis Wackernagel, připomněl, že již dnes lidstvo využívá ročně o 23% více zdrojů než se stačí v daném čase vytvořit. Obyvatelstvo EU představuje jen 7% světové populace, vyžaduje přitom 17% obnovitelné kapacity Země. Každý občan EU potřebuje pro udržení své životní úrovně 4,9 ha, ale EU mu poskytne jen 2,2 ha: zbytek musí získat na úkor obyvatelstva jiných států. Autor článku ve svém závěrečném vystoupení zdůraznil, že zejména v západní a severní Evropě se obyvatelé vyznačují podivnou schizofrenií: jsou zvyklí na vysokou životní úroveň s odpovídající spotřebou a současně chápou nutnost zachovat zdravé životní prostředí. Řešením zůstává nezbytný kompromis mezi hospodářským a společenským rozvojem na jedné straně a péčí o životní prostředí včetně ochrany biodiverzity na straně druhé. Naproti tomu někteří delegáti z nevládních organizací spatřovali slabinu koncepce udržitelného rozvoje právě v nerovnoměrném postavení ochrany životního prostředí vůči ekonomice a sociálním otázkám, dvěma zbývajícími pilíři udržitelnosti naší civilizace. Ostatně Lisabonská strategie z března 2000, která si klade za cíl vytvořit z EU do r. 2010 nejdynamičtější a konkurence nejvíce schopnou ekonomiku ve světě, a to vše se silnými sociálními prvky, podle jejich názoru problémy životního prostředí do značné míry opomíjí.

Jak hodnotit biodiverzitu

Protože biologická rozmanitost představuje neobyčejně široký a obtížně vyčíslitelný pojem, existuje několik přístupů, jak ji rozumným způsobem vyhodnotit. Kromě výzkumu struktury a fungování jejích základních složek, ochrannářského plánování, ekosystémového prognózování a využití scénářů máme na mysli také monitorování biodiverzity. Monitorováním biodiverzity rozumíme dlouhodobé, pravidelné a standardními postupy prováděné sledování modelových složek

Svět není nic samozřejmého

Zahajovací projev Václava Havla na konferenci Green Week

Dámy a pánové, vážení přítomní, především bych vám rád poděkoval za pozvání. Pokusím se podělit se s vámi o několik svých myšlenek souvisejících s tématem konference, nikoli však jako školený ekolog, pouze jako vnímavý pozorovatel světa.

Nedávno jsem mluvil se svým přítelem, spolumasajitelem společnosti, která těží hnědé uhlí v severních Čechách. Těží na povrchu i pod ním a díky tomu jsou severní Čechy tak trochu měsíční krajinou. Ptal jsem se ho, proč chtějí těžit dál, proč usilují prorazit vládou stanovené limity omezující rajon dolu. Vždyť Česká republika zároveň provozuje atomové elektrárny a asi třetinu vyrobené energie vyváží. Odpověděl mi, že uhlí chtějí těžit proto, že tam je.

V jeho odpovědi spatřuji cosi velmi symbolického. Je to nedostatek pokory. Svět, vesmír, planeta, příroda, včetně její biodiverzity, to je veliké tajemství, kolem kterého musíme chodit velmi pokorně. Pyšný přístup se nám obvykle nevyplatí a může se nám i velmi nevyplatit. Proč by v severních Čechách nemohlo uhlí zůstat? Vznikalo miliony let a možná budeme znát za padesát let lepší technologie, jak z něj získat více energie. Proč musíme vodním tokům budovat betonové kanály? Proč nedovolíme řekám, aby tekly svými tradičními serpentinami a vsakovaly se do luk? Protože jsme pyšní a myslíme si, že jsme chytřejší než příroda. Doplácíme však na to v podobě krutých povodní.

Základní otázkou je, zda novodobý člověk, který dokázal tak fantastickým způsobem rozvinout své racionální poznání a obdařil svět tolika skvělými vynálezy, je rovněž schopen, aby s rozvojem tohoto poznání kráčela ruku v ruce i jeho odpovědnost. Odpovědnost však za racionálním poznáním kulhá a s tím souvisí a z toho pramení i nepokorný vztah ke světu. Svět není nic samozřejmého. Je jedním velkým, gigantickým tajemstvím a chceme-li se mu alespoň přiblížit – a to vyplývá ze samotné podstaty člověka, z jeho vůle po poznání – tak ho především musíme jako tajemství ctít.

Pokorně bychom se měli chovat i k vlastní historii. Po staletí se zde utvářely různé typy osídlení: vesnice, městečka, města, pole, lesy, louky. Žijeme ale v době, kdy se identita tradičních způsobů bytu člověka v harmonii s přírodou smazává. Stá-

váme se obyvateli čehosi, co se dá nazvat aglomerací, nekonečnou hmotou, která není ani městem, ani vesnicí, ani loukou, ani polem, ani lesem, která je souborem pyšně rozcapených jednopodlažních skladů, parkovišť, supermarketů. A mezi tím cosi jako step. Takto nešetrně zacházíme se svou vlastní, se svou historií. Důležité tedy je nejen ctít tajemství přírody, ale i svou historii a tradice. Nejde pouze o princip, nejde o filozofické teze, je to i velmi praktické. Tam, kde mizí tradiční obhlédnutelná lidská společenství, roste odcizení a kriminalita. Stáváme-li se součástí anonymní nepřehledné masy, kde se smazává přirozená lidská pospolitost, soustředěná například kolem malých obchůdků či dílen, fungujících jako centra sociálně-mravní sebekontroly, doplácíme na to posléze všichni.

Na závěr vyslovím jednu odvážnou myšlenku. Bylo by dobré – a pevně věřím, že k tomu jednoho dne dojde – aby nebyla zapotřebí žádná ministerstva životního prostředí. Není dobré, když si různé resorty dělají, co chtějí, honí se za chimérou stále rostoucího růstu a rostoucího růstu, dohání a předhání Spojené státy a na pouhé jedno ministerstvo delegují starost, aby při tom všem nebyla příliš ničena příroda. Je to jako kdybychom měli ministerstvo slušnosti a všem ostatním bylo dovoleno dělat cokoliv. Naopak. Všichni se musíme pokoušet být slušní, všichni musíme pokorně ctít životní prostředí, abychom nepotřebovali zvláštní ministerstvo, kam budeme tuto starost pohodlně odkládat. Nekácet nesmyslně lesy, neupravovat nesmyslně koryta řek, ctít přirozené koloběhy života, ctít zázračný fakt, že se nám příroda předvádí v tolika různých podobách, jakoby právě nám chtěla ukázat svou krásu a pestrobarevnost.

Evropa ve svých dějinách vyvážela – a začasté násilím – civilizaci do celého světa. Dobývala ho, vnucovala mu svou kulturu, své náboženství. Vstupujeme však do éry, kdy by Evropa měla jiným, třeba méně bohatým či méně rozvinutým, méně stratifikovaným částem světa nabízet inspiraci; vztah k zemi, vztahy národů k sobě navzájem, respekt ke světu, němž všichni žijeme. Nikoho k ničemu nenutit, pouze nabízet. Někdo onu inspiraci přijme, někdo ji nepřijme.

Děkuji vám za pozornost.

biologické rozmanitosti, při němž využíváme měřitelné veličiny a jehož výstupy porovnáváme s předem odsouhlasenými standardy. V poslední době je zvýšená pozornost věnována indikátorům biodiverzity. Indikátory biologické rozmanitosti jsou informační nástroje, používané pro zjednodušení, shrnutí, vyčíslení a informování o stavu, změnách a vývojových trendech modelových složek biodiverzity, o přímých a nepřímých hnacích silách poškozování a ubývání biodi-

verzity a o účinnosti naplňování Úmluvy o biologické rozmanitosti a výše zmiňovaného politického závazku s termínem rok 2010.

V případě indikátorů biodiverzity získala Evropa díky projektu *Sjednocování evropských indikátorů biologické rozmanitosti, hodnotících naplňování politických závazků k r. 2010 (Streamlining European Biodiversity Indicators 2010, SEBI 2010)* nad jinými částmi světa slušný náskok. Vyhráno rozhodně není,

už proto, že navrhnout vědecky podložené ukaza-tele biologické rozmanitosti nestačí. Členské státy EU a Evropská komise vynakládají nemalé finanční prostředky na výzkum biodiverzity. Přesto nám pro objektivní a současně pro nejširší veřejnost srozumitelné vyhodnocení stavu, změn a především vývojových trendů vybraných složek nezdědka chybějí vhodné, tj. nezpochybnitelné a dobře vyhodnotitelné údaje. Autor článku proto v souhrnu, věnovaném postupům, jak porozumět biodiverzitě, upozornil, že právě ES by měla rozumným způsobem harmonizovat výzkum a monitorování modelových složek biodiverzity, zejména těch, považovaných za významné přinejmenším z pohledu ES, a to i přesto, jak širokou oblast biodiverzity pokrývá a jak se v jednotlivých členských státech odlišuje.

Problémy s Naturou

Soustava chráněných území, významných z hlediska ES, Natura 2000, se měla stát výkladní skříň úsilí EU zachovat na svém území nejhodnotnější části přírody. Zatím se tak nestalo, a to hned z několika důvodů. Snaha zahrnout do zmiňovaného systému plochy, kde se skutečně vyskytují populace planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a biotopy, důležité pro EU jako celek, a nikoli lokality a území, o které nemá nikdo kromě ochránců zájem, nebo jakékoli zachované části přírody, vyžadovala určitý čas a zcela zákonitě musela narazit na důsledný odpor těch, kteří nejsou ochraně přírody nakloněni nebo by jí nakloněni byli, pokud by se jich bezprostředně netýkala. Jisté je, že vytvoření soustavy Natura 2000 zkomplikovala skutečnost, že směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů (směrnice o stanovištích), bezesporu nejkomplexnější právní norma na ochranu přírody ve světě, byla přijata až 13 let po směrnici č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích). Mezitím přírodních nebo alespoň přírodě blízkých území zejména v západní Evropě výrazně ubylo. Jenom 1–3% lesů v západní Evropě může být dnes hodnoceno jako nenarušené lidskou činností a v této části našeho kontinentu jsme přišli o více než polovinu mokřadů a přírodovědecky hodnotných ploch, využívaných zemědělstvím.

V současnosti tvoří soustavu Natura 2000 více než 25 000 lokalit. V 15 státech, které byly členy EU před květnem 2004 a kde již bylo navrhování lokalit z větší části skončeno, zabírá Natura 2000 asi 18% jejich celkové rozlohy. V 10 nových členských státech tvoří ptačí oblasti 11% a evropsky významné lokality 12% jejich plochy. Vytváření nadnárodní soustavy chráněných území v EU pochopitelně neznamená, že bychom se při jejím budování nepotýkali s problémy, společnými pro téměř jakoukoli soustavu ploch, kde určité činnosti ve srovnání s okolní krajinou důsledně vymezuje zákon nebo jiná právní norma. Jak jsme již uvedli, určení a následné vyhlášení lokalit soustavy Natura 2000 se dostává do střetu s hospodářským rozvojem, nejčastěji budováním dopravní infrastruktury. Navíc se může jednat o lokality, které státní správa daného členského státu EU předtím jako možná chráněná území nevnímala prostě proto, že měla jiné, odůvodněné priority.

Ačkoliv vytvoření zmiňované soustavy není vůbec jednoduché, ve skutečnosti se jedná o začátek dlouhodobého procesu. Monitorování cílových organismů a biotopů a zejména péče o ně tak, aby se nezhorsil jejich stav z hlediska ochrany, bude vyžadovat mnohem větší úsilí a tím i mnohonásobně větší kapacity včetně finančních prostředků. Otázkou zůstává, jak ze systému ponejvíce izolovaných ploch různé velikosti vytvořit skutečně dobře fungující ekologickou síť. Nakonec v této souvislosti zmíníme ještě jeden problém, který se ČR jako vnitrozemského státu netýká. Se vzrůstajícím ničením světového oceánu se zvyšuje význam mořských chráněných území. V případě Natury 2000 se bude jednat o pobřežní a mořské biotopy ve výsostných vodách členských států, a nikoli o hlubokomořské ekosystémy v mezinárodních vodách.

Vyhlášení výsledků soutěží

Z akcí, doprovázejících konferenci, se největšímu zájmu hromadně sdělovacích prostředků těšilo vyhlášení výsledků několika soutěží. Mezi 64 místními úřady, které se v září 2005 zapojily do *Evropského týdne mobility*, propagujícího městskou hromadnou dopravu, cyklistiku a chůzi, získala prvenství zaslouženě dánská metropole Kodaň. Předškolní a školní děti z členských států EU se mohly zúčastnit výtvarné soutěže. Stačilo namalovat, co si představují pod pojmem *biologická rozmanitost*. Pořadatelé neměli lehkou úlohu: vítěze vybírali mezi 7000 autory. Žáci a studenti ve věku 11–16 let zase představili videonahrávky na stejné téma. I když pomyslná palma vítězství putovala do střední školy v řecké Soluni, mezi 230 studentskými kolektivy se neztratili ani zástupci ČR. 3. místo porota přikla čtyřem žákyním základní umělecké školy v Domažlicích za představu, kam může lidstvo vést nadměrná spotřeba. Celkem 139 firem z 23 evropských zemí zaslalo přihlášku do soutěže o Evropskou cenu životního prostředí pro průmysl a obchod. Ačkoliv se ceremoniál záměrně podobal tradičnímu předávání cen Americké filmové akademie, od vyhlášení nositelů Oscara se odlišoval také počtem kategorií: soutěžilo se v řízení podniku, nových výrobcích a službách, nových činnostech a v mezinárodní spolupráci. Prestižní ocenění si odnesly firmy z Itálie, Španělska, Velké Británie, Rakouska, Finska a SRN, mezi nimi i známá automobilka Volkswagen.

Péče o biodiverzitu je věc celé společnosti

Celým Zeleným týdnem prostupovala myšlenka, že skutečně účinná péče o biodiverzitu a udržitelné využívání jejích složek představuje bez nadsázky celospolečenskou záležitost. Známa britská veřejnoprávní rozhlasová a televizní stanice BBC připravila ve spolupráci s anglickou státní organizací na ochranu přírody English Nature a nevládními organizacemi pořad *Jarní sledování (Springwatch)*. Z hlediska podpory veřejnosti ochraně přírody nám může Spojené království připadat téměř jako země zaslíbená. Podle nedávného sociologického šetření se o přírodu zajímá 68% obyvatel země starších 15 let, což představuje na 30 milionů lidí. Nápad BBC poukázat na přírodu v místě, kde Britové žijí, se ukázal jako výjimečně šťastný. V prvním týdnu letošního Jar-

ního sledování seznámila televize s planě rostoucími rostlinami a volně žijícími živočichy, žijícími v lidských sídlech nebo v jejich blízkosti. V dalším týdnu připravilo 80 nevládních organizací po celé zemi nejrůznější akce, související s tématem pořadu a financovaných státní loterií. Třetí týden vytvářeli sami diváci plochy pro rostliny a živočichy, „místa, kde se dobře dýchá“. Takovým místem může být třeba typická britská předzahradka, okraj pole nebo úhor. O úspěšnosti akce vypovídá nejlépe skutečnost, že ji každý večer sledovalo průměrně 3,7 milionů zájemců, což bylo více než v případě známé reality show Big Brother na konkurenčním programu.

Jiný příklad úspěšné kampaně představuje nápad švédských přírodovědců. Johan Nilsson ze Švédského střediska pro informace o druzích zřídil se svými kolegy webovou stránku, kam mohou pozorovatelé nahlásit výskyt organismů, od hub po ptáky. Ročně tak především amatéři nahlásí z území Švédska 6 milionů pozorování opeřenců. Zmiňovaná internetová stránka se stala ve skandinávském království jednou z nejoblíbenějších vůbec.

Finanční vyjádření biodiverzity – ano či ne?

Názory na to, zda máme biologickou rozmanitost a ekosystémové statky a služby vyjádřit tak, aby tomu rozuměli řídicí pracovníci, politici a ekonomové, tedy v penězích, se lišily. Někteří účastníci se domnívali, že hodnotu ekosystémových statků a služeb jako globálních veřejných statků nelze postihnout. Jiní byli naopak přesvědčeni, že bychom měli být schopni vyčíslit jejich hodnotu, srozumitelným způsobem ji představit „klasickým“ ekonomům a důsledně ji brát v úvahu při hledání možností dalšího rozvoje, resp. rovnováhy. Jedním z jasných poselství Zeleného týdne 2006 zůstává přesvědčení, že v ochraně biodiverzity neuspějeme, pokud o ní nebudou přesvědčeni také ti, kteří na přelomu května a června 2006 procházeli kolem impozantních budov Evropské komise, a s nimi většina obyvatel Evropské unie.

RNDr. Jan Plesník, CSc.,
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Praha

Největší fotovoltaická elektrárna je připojena do sítě

Naši dosud největší fotovoltaickou elektrárnu s výkonem 60,89 kWp dokončila v dubnu letošního roku uherskohradištská firma HiTechMedia Systems, s.r.o. v Opatově na Svitavsku. O třetinu tak byla překonána kapacita dosud u nás největších obdobných elektráren na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a na stavební fakultě ČVUT v Praze (obě o výkonu 40 kWp).

Plánovaná roční výroba elektřiny v Opatově činí 63 MWh. „Obor solárních elektráren jsme vyhodnotili jako velice perspektivní jak z hlediska ekologických přínosů, tak i podnikatelských možností,“ říká Vladimír Mléčka, jednatel a majitel firmy HiTech Media Systems. Na základě nového zákona na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů totiž mají provozovatelé těchto elektráren zaručen odkup solární elektřiny za 13,20 Kč/kWh (15,70 Kč včetně DPH).

Žádné dotace, žádný boom

Celá akce přišla na 9 mil. Kč. Financování probíhalo z vlastních zdrojů (3 miliony korun), dále z úvěru od banky (ČSOB) a dotací ze strukturálních fondů EU (prostřednictvím CzechInvestu a České energetické agentury, operační program Průmysl a podnikání – OPMP). Záruky za úvěr poskytla Českomoravská záruční a rozvojová banka. Z šestimilionového úvěru od banky dostanou zpětně 3 mil. Kč z OPMP, ale až za poměrně dlouhou dobu, po kolaudaci, podání žádosti a zhruba tříměsíčním čekání. „Proces žádání o peníze z EU je velmi náročný, bez předchozích zkušeností s žádostmi ze SFŽP bychom asi neměli šanci uspět,“ říká manažer projektu Vítězslav Jančík.

Návratnost bez dotace by za současných výkupních cen činila 10 – 11 let, dotace ve výši 3 mil. Kč ji zkrátí na 8 – 9 let. „Šli bychom do toho i bez dotace, ale jen jako do referenčního projektu,“ říká Jančík. Bez dotací se podle něj fotovoltaický boom nastar-

tovat nedá. „Má-li člověk šanci na dotaci, tak už s ní automaticky kalkuluje,“ podotýká Mléčka.

Složitá jednání

„Důležité pro nás byly vlastnické vztahy k nemovitosti,“ říká Vítězslav Jančík. „Chtěli jsme, aby měl objekt jednoho vlastníka a aby bylo možné jej odkoupit.“ Jednání o dotaci, úvěru i záruce byla dost komplikovaná, což Jančík přičítá jednak tomu, že jde o technologii v našich podmínkách novou, jednak ne-

Montáž panelů na střeše objektu probíhala velice rychle

zkušenosti jejich firmy při jednání s bankami a fondy, a dále i nové, ještě nezažité legislativě.

Lokalitu začali hledat v květnu roku 2005. Kritériem pro výběr byla orientace objektu k jihu, vhodnost střechy a jasné vlastnické vztahy. Nakonec koupili od Rybářství Litomyšl starou drůbežárnu v Opatově v Pardubickém kraji. Pronájem, byť dlouhodobý, totiž považovali za riskantní, navíc i úředníci EU tlačili na průhlednost v majetkových vztazích. Objekt je nyní prázdný, slouží jen jako nosič technologie, do budoucna by v něm měl být sklad.

A jak celá akce probíhala? V červenci 2005 měli zpracován podnikatelský záměr a energetický audit a zahájili jednání s rozvodnými závody o rezervaci kapacity. Zároveň jednali o zajištění financí. „Pro bankéře jsme si museli vyrobit fyzický model a s ním chodit do banky a vysvětlovat, jak co funguje,“ přibližuje nelehké začátky Jančík. V srpnu podali žádost o dotaci z OPPI na CzechInvest, žádost o záruku za úvěr u ČMZRB a žádost o úvěr u ČSOB. V listopadu byla ukončena projektová fáze, v prosinci vydáno stavební povolení. Na jaře v dubnu byly namontovány na střechu panely. Tato část probíhala velice rychle, jeden panel upevnili montéři za 2–3 minuty.

Složité osud elektrárny

369 panelů je instalováno na střeše se sklonem 17°. Na střeše v Opatově jsou namontovány panely německého výrobce značky Schüco. Jimi nabízené panely vyšly vítězně z veřejné soutěže, kterou firma musela vyhlásit proto, aby dosáhla na evropské peníze. Instalace má být bezúdržbová a ve firmě počítají s tím, že tam 30 let nebudou muset dělat závažnější úpravy, pouze v zimě budou muset odstraňovat z panelů sníh. „Po 12 letech garantujeme 90% výkon, po 25 letech 80% výkon našich panelů,“ říká Ing. Jana Šebestová, zástupkyně firmy Schüco. Měníče jsou od firmy Siemens. Distributorovi (ČEZ distribuce, bývalá VČE) zde

nestačilo, že měniče jsou certifikovány a běžně používány v celé Evropě, požadoval další ochranu proti kolísání napětí. „Měníč splňuje všechna kritéria před škodlivým působením na síť,“ říká Ing. Šebestová. Nicméně v ČEZu požadovali buď český certifikát, nebo externí ochranu, která by při rozhození frekvence odpojila elektrárnu od sítě. „Totéž je ale přímo v měniči,“ říkají svorně Šebestová s Jančíkem.

To, že instalace není distributorovi zcela po chuti, se projevilo i na dalším osudu elektrárny. Zkušební provoz proběhl v květnu zcela bez problémů, panely produkovaly elektřinu bez jediného výpadku. Přesto byla elektrárna koncem května odstavena a termín jejího spuštění byl odsunut na neurčito. HiTech Media Systems tak vznikala měsíčně ztráta ve výši 100 000 Kč. Nakonec se firmě podařilo překonat byrokratické a administrativní obstrukce ČEZu a 17. července se jí podařilo uvést elektrárnu do provozu.

„Jsme rádi, že se nám nakonec podařilo přesvědčit úředníky ČEZu a elektrárnu uvést do provozu, byť s několikaměsíčním zpožděním s následkem vysokých finančních ztrát pro naši společnost. Elektrárna nyní pracuje na plný výkon a bez jakýchkoliv technických problémů,“ říká Vladimír Mléčka, ředitel společnosti HiTechMedia Systems, s.r.o. „Námi zrealizovaný 60kilowattový solární projekt je pro naši společnost velkým zadosťučiněním zejména z pohledu administrativních překážek, které jsme museli překonat především ve fázi připojení celého fotovoltického systému k veřejné síti. Nicméně je pro nás velkou výzvou do budoucna, kdy bychom chtěli zúročit dosavadní zkušenosti a pustit se do dalších, větších projektů,“ dodává Mléčka.

Nyní mají v plánu podstatně větší akci za 78 mil. Kč. Půjde o 4000 panelů s výkonem 600 kWp na ploše 1,5 ha v ladem ležící průmyslové zóně na Zlínsku. Vše by mělo být hotové v říjnu či listopadu letošního roku.

Jana Plamínková
Foto autorka

Je větrná energetika konkurenceschopná?

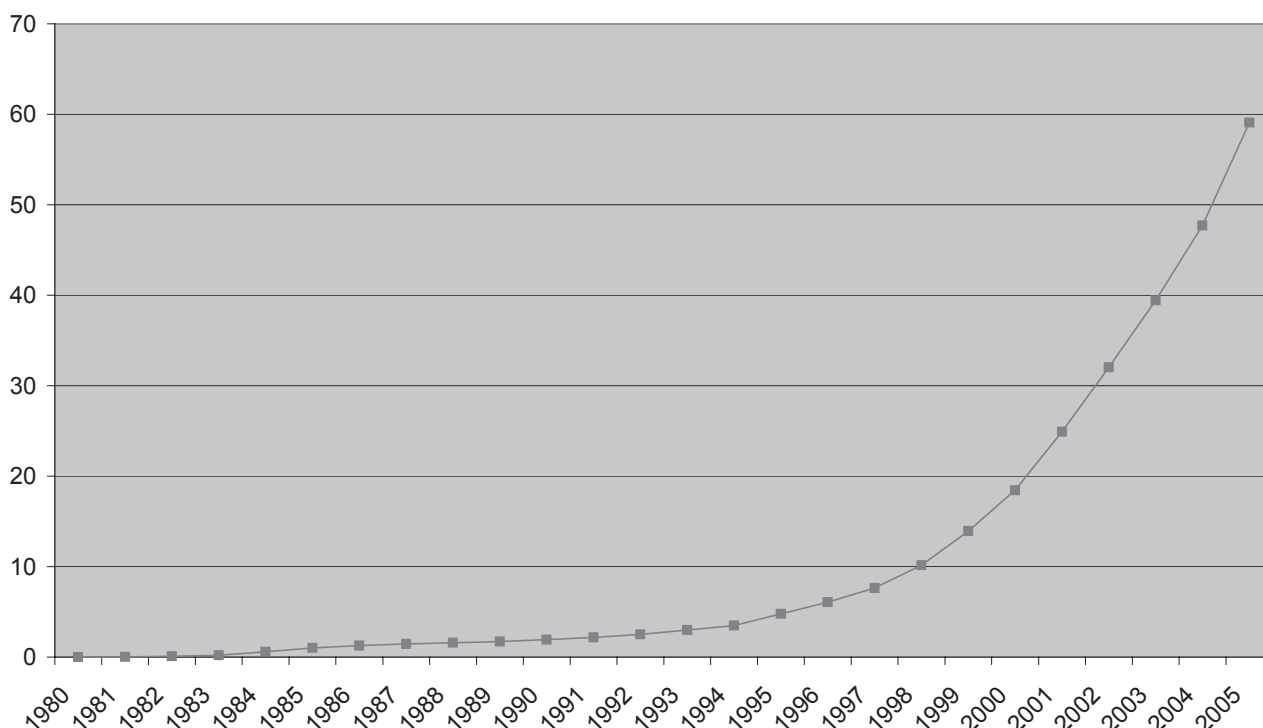
Jedním z argumentů, proč výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie není porovnatelná s klasickými elektrárnami, je úroveň technologického vývoje. Zatímco využití fosilních zdrojů energie a jaderného paliva je již řadu let předmětem výzkumu a vývoje technologií za poměrně značné finanční podpory, v oblasti obnovitelných zdrojů energie postupoval výzkum a vývoj poměrně pomalu.

Výraznější podpora vlád v posledních letech zaměřená na využívání obnovitelných zdrojů energie byla podnětem k rychlejšímu vývoji technologií využívajících obnovitelné zdroje, což je doprovázeno postupným poklesem nákladů na výrobu elektřiny z těchto energetických zdrojů.

Tendence k poklesu nákladů je zřejmá zejména u větrné energetiky, což je mj. dáno poměrně rych-

lým tempem výstavby větrných elektráren. V roce 2005 dosáhl celosvětový instalovaný výkon větrných elektráren téměř 60 GW, z toho v Evropě 40,5 GW. V posledních 10 letech se větrná energetika stala nejrychleji rostoucím energetickým odvětvím.

Vývoj celosvětového instalovaného výkonu větrných elektráren v GW

Ve vztahu k nárůstu instalovaného výkonu větrných elektráren je sledován vývoj ceny takto vyrobené elektřiny. Podle odhadů Evropské komise by měly být v letošním roce větrné elektrárny konkurenceschopné v porovnání s uhelnými elektrárnami (při 5% diskontní sazbě). Z analýz Federálního ministerstva životního prostředí Německa vyplývá výrazný pokles cen elektřiny vyrobené z větrných elektráren zejména mezi rokem 2010 a 2020. Mezi roky 2020 a 2030 by měla cena poklesnout až na 0,05 EUR/kWh a měla by tak být nejnižší v porovnání s ostatními obnovitelnými zdroji energie.

Podle nejnovějších údajů organizace Earth policy institute dosáhne cena elektřiny z větrných elektráren v celosvětovém měřítku v roce 2020 dokonce 0,04 EUR/kWh. Earth policy institute sleduje dvanáct

tzv. eko-ekonomických indikátorů, mezi které zařadil i instalovaný výkon větrných elektráren, neboť větrná energetika se stává významnou součástí energetiky.

Obdobný trend ve vývoji cen vyrobené elektřiny jako v případě větrné energetiky je zřejmý i u ostatních obnovitelných zdrojů energie, i když nárůst instalovaného výkonu není tak výrazný. Lze očekávat, že díky podpoře vlád budou tyto nejčistější energetické technologie dále zdokonalovány a postupně dojde k efektivnějšímu využívání obnovitelných zdrojů energie, zlepšování jejich ekonomických parametrů a následně i zvyšování konkurenceschopnosti vůči klasickým energetickým zdrojům.

*Doc. Ing. M. Hájek, Ph.D.,
ředitel odboru veřejné podpory MŽP*

Za patnáct let má elektrina z větru stát jen 70 haléřů za kilowatthodinu

Podle nové prognózy bude průměrná cena větrné energie v roce 2020 činit pouhé tři americké centy za kWh. Studie Earth Policy Institute zároveň konstatuje, že celosvětový instalovaný výkon větrných elektráren v roce 2005 dosáhl 59 100 MW, což je dvanáctinásobně víc než před deseti lety.

V červenci publikoval americký Earth Policy Institute novou studii, která shrnuje stav větrné energetiky a předpovídá její vývoj v příštích letech. Podle ní se větrné elektrárny rozvíjejí nejrychleji ze všech zdrojů energie, během posledních deseti let dosáhly meziročního nárůstu instalovaného výkonu ve výši 29 %. Za stejné období se výkon uhelných elektráren zvyšoval tempem více než desetkrát nižším, a to na úrovni 2,5 % ročně. Jaderná energetika zvyšovala instalovaný výkon rychlostí 1,8 % ročně a plynové elektrárny 2,5 % ročně.

Lídrem v oblasti větrné energetiky je jednoznačně Evropa, kde je instalovaný výkon turbín 40 500 MW, což představuje dvě třetiny všech větrných elektráren na světě. Větrné elektrárny zde vyrábějí tři procenta veškeré elektřiny a jejich kapacita vystačí pro domácnosti více než čtyřiceti milionů lidí.

Evropská asociace pro větrnou energetiku si stanovila cíl zvýšit do roku 2030 podíl větrných elektráren

na evropské spotřebě na 23 procent. V Německu již dnes pokrývá 18 400 MW větrných elektráren zhruba 6 procent spotřeby, ve Španělsku je jich 10 000 MW s podílem 8 procent a v Dánsku stačí 3 100 MW k pokrytí 20 procent domácí spotřeby elektřiny. Během letošního roku by mělo v Evropě vyrůst 900 MW nových elektráren, které budou postaveny v moři kus od pobřeží.

USA mají 9100 MW větrných turbín, z toho 2400 MW přibýlo v roce 2005. To signalizuje výrazné oživení, protože v předchozích letech jich bylo instalováno výrazně méně: 370 MW v roce 2004 a 1700 MW v roce 2003. Výkyvy studie vysvětluje tím, že federální daňová úleva na výrobu větrné energie není stabilní. V polovině roku 2005 ale Kongres schválil výši úlevy na dva roky dopředu, díky čemuž odhaduje tamní průmysl, že letos postaví dalších 3000 MW větrných elektráren.

V Kanadě byl instalovaný výkon větrných elektráren na konci roku 2005 ve výši 680 MW, během letoška by se měl téměř zdvojnásobit na 1200 MW. Federální vláda si stanovila cíl dosáhnout 4000 MW ve větru do roku 2010 a jednotlivé provincie chtějí mít k roku 2015 dohromady 9200 MW.

Cena větrné elektřiny se od konce 80. let snížila o více než 90 %. Na dobrých místech se ji dnes daří vyrábět za cenu pouhých 4 centů, tedy cca 90 haléřů za kilowatthodinu. Díky tomu je v některých oblastech již plně konkurenceschopná vůči klasickým elektrárnám. Pro srovnání, právě kolem této částky se pohybují i průměrné výrobní náklady v elektrárnách v České republice.

Pokles nákladů studie vysvětluje modernějšími technologiemi, příznivější cenou investičních úvěrů a snižováním výrobních nákladů díky sériové výrobě komponent ve velkém. Konstatuje také, že pokud by se do ceny z klasických elektráren započítaly škody způsobené na životním prostředí, vycházela by větrná energie vůči nim ještě výhodněji.

Mezi dalšími výhodami vypočítávají autoři fakt, že větrné elektrárny netrpí nestabilitou cen fosilních paliv, podporují místní ekonomický rozvoj, vytvářejí pracovní místa v regionech a především představují dlouhodobě bezpečný a spolehlivý zdroj energie.

Jan Beránek,
WISE Brno

<http://www.wisebrno.cz>
Foto J. Plamínková

O konečné podobě alokačního plánu proběhne veřejná diskuse

Se stavem přípravy návrhu Národního alokačního plánu na rozdělení povolenek na vypouštění emisí skleníkových plynů pro roky 2008–2012 se dne 16. 8. seznámila vláda. Ministerstvo životního prostředí nyní ověřuje podklady o potřebě emisních povolenek od průmyslových svazů, které indikují zájem o větší množství povolenek, než v předchozím období. Při zpracování definitivního návrhu ale MŽP samozřejmě zohlední skutečnost, že systém obchodování s povolenkami má sloužit především k tomu, aby se množství škodlivin v ovzduší snižovalo.

Jedná se o důležité rozhodnutí, které vyžaduje podrobnou veřejnou diskusi. Ta by měla proběhnout po zveřejnění konkrétního návrhu alokačního plánu

v říjnu tohoto roku. Návrh bude po schválení vládou odeslán Evropské komisi. Ta uvádí, že při schvalování předložených alokačních plánů bude vycházet mimo jiné ze skutečných emisí za rok 2005.

“Nová vláda by měla zvážit všechny možnosti, včetně varianty přidělení menšího množství povolenek, než je očekávaná úroveň jejich potřeb. Tato varianta by mohla více motivovat k modernizaci ekonomiky, zvýšení její efektivity a snížení produkce emisí. Nová vláda by se také měla pokusit přesvědčit firmy, aby peníze získané z povolenek investovaly do ochrany životního prostředí,” konstatoval bývalý ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Změna klimatu bude zřejmě mírnější

Vědci z Mezivládního panelu o změnách klimatu jsou v posledních odhadech vývoje změn klimatu méně pesimističtí. Australský deník napsal, že odhady vývoje klimatu v následujících sto letech budou zřejmě lepší než se dosud předpokládalo. Předběžná zpráva ze zasedání Mezivládního panelu o změnách klimatu (IPCC) podle deníku říká, že průměrný nárůst teploty by mohl být jen dva stupně Celsia do roku 2100, jestliže se podaří udržet úroveň emisí skleníkových plynů na současné úrovni.

Zpráva také říká, že pokud by neprobíhaly žádné programy snižování emisí skleníkových plynů, průměrná denní teplota by vzrostla o tři stupně Celsia.

Podle posledních zveřejněných materiálů Mezivládního panelu se odhady nárůstu teploty do roku 2100 pohybují v pásmu od 2 až 4,5 stupňů, zatímco před-

chozí zpráva z roku 2001 odhadovala celosvětový růst teplot v pásmu od 1,4 do 5,8 stupně Celsia.

Hladiny moří se podle posledních odhadů zvýší nejméně o 14 centimetrů a nejvíce o 43 centimetry.

Mezivládní panel byl založen společně Světovou meteorologickou organizací (WMO) a Programem OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Programme, UNEP) v roce 1998, aby zkoumal dopady klimatických změn a navrhoval opatření, které by tyto dopady zmírnil.

Celá zpráva o dopadech změn klimatu, již čtvrtá v pořadí vydaná Mezivládním panelem, bude zcela hotová v roce 2007.

(podle textu agentury Reuters 4. 09. 2006 – převzato z EcoMonitoru)

Na změnu klimatu je třeba se adaptovat, ne proti ní bojovat

Frances Cairncrossová, ředitelka britské Rady pro ekonomický a sociální výzkum, prohlásila, že představitelé nejmocnějších národů světa by měli uvažovat spíše o adaptaci na změnu klimatu, než proti tomu zkoušet bojovat, napsal deník Independent.

„Politice adaptace se dostává mnohem méně pozornosti než zmírňování (změn klimatu), a to je chyba,” prohlásila podle Independentu Frances Cairncrossová. *„Musíme se nyní připravovat na teplejší a sušší svět, obzvláště v chudých zemích. To znamená například vyvíjet nové plodiny, stavět protipovodňové zábrany, ustanovit nová pravidla pro výstavbu, nebo zakázat stavět blízko úrovní mořské hladiny.“* K tomu, aby přestal stoupat objem skleníkových plynů v atmosféře, by, jak říká Cairncrossová, musely jejich emise klesnout přibližně o šedesát procent. *„A to se jednoduše nestane,”* prohlásila.

Dále zmínila, že všechny známé zdroje obnovitelné energie dohromady uspokojí pouze dvě procenta světové poptávky po elektrické energii, píše Independent. Naproti tomu 40 procent veškeré elektřiny se vyrábí ze uhlí. *„I když se z obnovitelných*

zdrojů vyrábělo desetkrát víc elektřiny, bude to pořád jen poloviční množství toho, co se vyrábí z uhlí,” dodala Cairncrossová a upozornila, že Kjótský protokol nepodepsaly ani Čína ani Indie, jejichž počet obyvatel dohromady tvoří třetinu lidstva, a Spojené státy se jej také rozhodly ignorovat.

Naopak některá místa na světě, jako například Sibiř, by podle ní mohla z globálního oteplování mít prospěch. *„Jsou dva způsoby, jak změnu klimatu zvládnout: můžeme se adaptovat, nebo se můžeme pokusit ten proces zpomalit. Ve skutečnosti budeme dělat obojí. Adaptaci na klimatické změny se však věnuje jen málo pozornosti,”* řekla podle deníku Independent Frances Cairncrossová.

(podle článku Johna Von Radowitze v deníku Independent ze dne 4. 9. 2006 – převzato z EcoMonitoru 6. 9. 2006)

Klimatické změny ohrožují Latinskou Ameriku a Karibik

Nová studie koalice největších britských ekologických a rozvojových organizací se zaměřuje na dopady extrémního počasí a klimatických změn na Latinskou Ameriku a oblast Karibiku. Studie byla zveřejněna v souvislosti s prvním výročím úderu hurikánu Katrina na pobřeží Spojených států.

Studie nazvaná „**Up in Smoke? Latin America and the Caribbean**“ mapuje dopady klimatických změn a poškození životního prostředí. Její údaje potvrzují, že dochází ke změnám obvyklých a předvídatelných teplotních a srážkových modelů, které se nyní stávají méně předpověditelné a často více extrémní.

„*Klimatických změn si lze všimnout po celé oblasti Latinské Ameriky. Dochází zde k vysychání Amazonie, záplavám na Haiti, v Kolumbii tají ledovce a hurikány se netvoří pouze ve Střední Americe, ale také v jižní Brazílii,*“ řekl Giulio Volpi, koordinátor programu WWF o klimatických změnách v Latinské Americe.

„*Kapacita ekosystému v celém regionu reagovat jako nárazník vůči extrémním výkyvům počasí je stále slabší. Výkyvy počasí mají také*

negativní dopady na životy tamějších obyvatel,“ prohlásil Volpi.

Podle studie budou mít klimatické změny zásadní ekonomické dopady na rybolov, korálové útesy, turistický ruch, dosažitelnost vody a zemědělství. To bude mít také za následek zhoršení chronické podvýživy, která zasahuje velké množství latinoamerické populace.

„*Globální oteplování už nyní zasahuje Latinskou Ameriku a Karibik a ohrožuje katastrofickými dopady životní prostředí a lidí, obzvláště chudé komunity,*“ dodal Volpi. „*Politici představitelé Latinské Ameriky musí udělat maximum pro boj s klimatickými změnami.*“

Studie vyzývá vlády Latinské Ameriky, aby zabránily vypouštění emisí způsobujících klimatické změny. Učinit tak mohou tím, že se budou řídit politikou, která povede k větší ochraně klimatu. Stejně tak by vlády měly zahájit co nejrazantnější iniciativy vedoucí k podpoře energetické úspornosti, obnovitelných zdrojů energie a zastavení odlesňování.

(převzato z internetového portálu Econnect, 29. 8. 2006)

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí • Ročník XVI, číslo 10/2006 • Vychází 12x ročně • Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, 602 102 684, e-mail: jplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8, tel.: 283 090 352, fax: 233 553 422, e-mail: sevt@sevt.cz • Sazba Informica, tisk PeMa Praha • Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2006 je 750,- Kč • Číslo 10/2006 předáno do tisku 15. 9. 2006